ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4449 — 7/20 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1900 — ՇԱԲԱԹ — 26 ՁԷՄԱԶԻԻԼ ԱԽԻՐ 1318 — ԺԷ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4449

درعليه‌ده غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les manuscrits sont reçus
à la Direction du Journal "AREVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան	140	ղրշ.
» » » » վեցամսեայ	70	»
» » » » եռամսեայ	40	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	40	Ֆրք.
» » » վեցամսեայ	20	»

Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:

Ցեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Տանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ԱՋ ՈՒ ԶԱԽ

ՆՈՐ ՀԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Սկսուած գործ մը շարունակելու, ու միշտ տրուած խոստումի մը յարգելու համար, այս անգամ ձեզի պիտի ծանօթացնեմ բոլորովին տարօրինակ դէմք մը,—առանց անուշտ անունը տալու, — որ մեր համբաւաւոր վաճառականներուն եթէ չի գերազանցեր արտադրութեան կողմէ, գոնէ իր գրուածքներով քար ալ կրնայ հանել անոր. գրուածքներ՝ զոր որակելու համար հաւատացէք որ Նարեկացիին ածականներն ալ չպիտի բաւէին: Պոլսոյ բաւական մօտը գտնուող գաւառէ մըն է ասիկա ալ, չեմ գիտեր հիմայ ինչ պաշտօնի վրայ, բայց ժամանակաւոր գաւառային ամէնէն առաջնակարգ վարժարանին մէջ... հայկական դաստուրի պաշտօն վարած է շատ մը տարիներ:

Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, մարդը անծանօթ մը չէ գոնէ Պոլսոյ խմբագրութեանց, որովհետեւ անոնցմէ իւրաքանչիւրին դուռը տարին անգամ մը կը զարնէ և որոշ եղանակներու մէջ. ամէն տարի, այս տեսակներուն երեւան կ'ելլէ, ու մինչեւ դեկտեմբերի սկիզբները գլուխ ուռեցնելէ ետքը կը սմքի կը մնայ՝ յաջորդ սեպտեմբերին նորէն մէջտեղ իյնալու համար: Երբոր առաջին անգամ մեզի դիմեց, Մասիսը կը հրատարակէինք իբր օրաթերթ. աւելորդ է ըսել որ ոչ մէկերնիս գաղափար ունէինք թուղթի մրոտողներու այդ դասակարգին վրայ, անանկ որ մարդուն առաջին նամակը օրուան խնդիր դարձաւ մեր մէջ: Հին, պատուելիական գրով ալտոտ նամակ մըն էր, լուսանցքներն ու բոլոր բաց տեղուանքը լեցուն ծուռիկ մուռիկ նշանագիրներով, ու կատարն ալ հետեւեալ վերտառութիւնը՝ որ շա՛տ յատկանշական է իր ինքնութեան մէջ և զոր վերջը մի՛շտ կը գտնէինք իր բոլոր նամակներուն մէջ.— «Թերթիս մէջ վուռ կայ, ձեզի օգտակար առաջարկ կայ, հաճեցէք ցվերջ կարդալ»:

—Աւելո՛րդ յանձնարարութիւն, քանի որ գրուածքդ այն ատենն հետաքրքրական կ'երեւար ինքնին որ մէկի տեղ թերեւս տասը անգամ մը կարդայինք, առանց բնաւ ձանձրանալու:

Այդ գրուածքը, որ նամակ մը ըլլալէ աւելի տեսակ մը պայմանագրութիւն է, նոյնութեամբ կ'արտագրեմ հոս.—

«Պատիւ ունիմ ծանուցանել Ձեզ, թէ կամենալով Ձեր պատուական թերթին մէջ հրատարակել գրուածներս, տպագրական գինը կ'ուզեմ վճարել կանխիկ, հետեւեալ պայմաններով.

«Ա.— Ամիսը 100 դրուշ պիտի վճարեմ երկու անգամուան, ամէնն ալ կանխիկ, 50 դրուշ առաջին 15 օրուան մէջ հրատարակուելիք գրուածներուս ի հաշիւ, 50 դրուշ ալ երկրորդ 15 օրուան հրատարակուելիքներուն համար, միշտ կանխիկ պիտի ղրկեմ և դուռ պիտի տպէք:

«Բ.— Գրուածներս՝ երկու տեսակ պիտի լինին, մէկը զուտ գրական, միւսը գրական արժէք ունենալով հանդերձ լրագրութեան մէջ սովորական եղող նիւթոց վրայ. ծխելու, արբեցութեան և այլ նոյնպիսեաց վրայ:

«Գ.— Քանի որ գրուածներուս իմաստը և ոճը Ա. Գարագաշեանէն և ուրիշներէ մեծապէս գնահատուած են, կը յուսամ որ Ձեզ եւս անհաճոյ չպիտի ըլլայ. ուստի ամիսը 8-10 անգամ հաճեցէք հրատարակել:

«Ուստի այսօր 25 դրուշնոց դրամաթուղթ կը ղրկեմ Ձեզ, որպէս զի ներփակեալ գրուածներս հետզհետէ հրատարակել համիս. այժմէն պիտի ղրկէի մնացորդն ալ, բայց կը սպասեմ որ գոնէ երկու օրը անգամ մը հետզհետէ հրատարակէք գրուածներս:

«Աւելորդ է ըսել որ այսպիսի գրուածներ (որք մեծամեծ գովեստներ ընդունած են դարուս նշանաւորագոյն մատենագիրներէ) ձրի տպագրուելու էին. ուստի եթէ այսչափ զոհողութիւն ընելով դրամ ընդունելու տեղ դրամ տալէս վերջը, աւելի ծանր պայմաններ դնէք, չպիտի կրնամ ընդունիլ:

«Ոտանաւորներուս լեզուին գալով, կը յուսամ որ տաղաչափութեան ամէն լեզուի մէջ վայելած ազատութիւնը կը յարգէք. մի քանի գրաբառ հոլովակներու մասնիկները և նախդիրները Ձեզի խոտան չթուիր, յիշելով որ քանի որ ամբողջ բառեր ուղղակի գրաբառէն փոխ առնուած են, ծայրի մասնիկներուն աշխարհաբարի յատուկ կարծուածներէն լինելը կամ չլինիլ կարեւորութիւն չունի. ասիկա ուղղը ընդունիլ և ականջը (կամ պոչը) թողուլ է: Տաղերուս տաղաչափութիւնը արձականման է, զոր Լափոնդէն բարեփոխելով ճնարած եմ. մի՛ կարծէք թէ տաղաչափութեան հին, ծերած կանոնները չգիտնալուս համար է, այլ դիտմամբ կասարեալագործած եմ:

«Երրէք սրբագրութիւն չեմ ընդունիր գրուածներուս մասին: Աշխարհաբառեանց ջախջախիչ լեզուաբանական յօդուած մը գուցէ ներփակեմ. հաճեցէք կարդալ ցվերջ (միշտ մէջը փուլ կամ շահաւէտ առաջարկ ըլլալուն) և philologieին վճիռները յարգել:»—

Հրաշալի է՛, անանկ չէ՞:

Եւ կը գուշակէք անուշտ թէ նամակը կարդալէս անմիջապէս վերջը ներփակ գրուածքներուն վրայ ինկանք, որոնց մէջ ոչ նուազ հրաշալի անակնկալներ մեզի կը սպասէին: Այդ անակնկալներէն մեզ անմասն չպիտի հանեմ, և այսպէսով գոհացում մըն ալ տուած պիտի ըլլամ մեր նշանաւոր գրագէտին՝ որ կարծեմ տպագրուած ալ գիրք մը ունի: Գոհացում մը մանաւանդ անոր համար որ իր փափաքին համաձայն՝ ստորակէտ մը անգամ փոխելու միտք չունիմ գրածներէն:

* * *

Առաջին մասը այդ գրուածքներուն՝ տեսակ մը հարց-պատասխանի է, հետեւեալ երկարաշունչ վերնագրով.— «Ժողովեան (պինդերեսութեան) դէմ դեղագիր կամ կարկեցուցիչ պատասխանք: Դեղագիր մը արդարեւ, որ Տոքթ. Մօրթմանն անգամ կրնայ... կարկեցնել: Դատեցէ՛ք.—

«— Պարոն, գիտէք որ անցեալ օր Յովհաննէս աղա (այս ինչեան)-ին հետ Ձեզի երեք ոսկի յանձնած էինք, որ մեր երկուքին ձեռէ (կ'երեւայ թէ ճիշդ այս «ձեռէ»ով պիտի ջախջախէր ա.խարհաբառեանները) խնդրած ատեն տաք մեզ. բայց Յովհաննէս աղան հեռու քաղաք մը գնաց, ես ալ դրամի պէտք ունիմ. հաճեցէք բերել զայն հիմա:

«— Ես ալ Յովհաննէս աղային պէտք ունիմ, հաճեցէք բերել զայն հիմայ:

«— Մարդասիրութիւնը երկի՞նք համարձած է, կամ կորսուած է քու վրայէդ. այնքան հեռու երկրէն եկայ որ դրամ չահիմ հոս, և ոչ թէ կորսընցունեմ:

«— Մարդասիրութիւնը քու վրադ ե՞րբ գտեր ես, այլոց վրայ միշտ փնտռեր ես և կը փնտռես. քու բերնէդ միայն մարդասէր կոչուելու համար, իմ քսակէս և քու միտքդ միանգամայն յիմար կոչուիմ (!!!??):—

Եւ ահա ասոր է որ «ժողովեան-դեղագիր – կարկեցուցիչ – պատասխան» կ'ըսեն. չէի՛ք գիտեր, անանկ չէ՞, ինչպէս նաեւ մտքերնէդ ալ չէիք դարձնել թէ մարդ կրնայ հետեւեալները «Օգտակար խօսքեր» տնուանել.—

«Փողոցի մէջ քսակահատին ճապուկ ձեռքին ըրածը, խանութին մէջ վաճառականի մը ճապուկ լեզուն եթէ կատարէ, խարէութիւնը. պէտք է գիտնալ որ... նուազ պիգալի և աւելի արդարանալի կ'ըլլայ:

* * * Շարաբեալ կանայք Արարչութեան գլուցածը, ներկարարութենէ մուրացող թեթեւամիտներ են: Այն ներկերը, եթէ գիտնային, կ'ապշէին իրենց պէս խեղճ արարածներէ փառք ու պանծանք մուրալնուն:»—

Այդ առաջին ծրարին մէջ դեռ ասոնց պէս համար հազար հրաշակերտներ, ամէնքն ալ գերազանց իրարմէ, ամէնքն ալ հրաշալի արտադրութիւններ, զորս երեսի վրայ կը թողում, աւելի նշանաւորին անցնելու համար:

* * *

Երկրորդ նամակ մը մէջէն էր որ դատանք այդ «աւելի նշանաւորը»: Ամբողջ տարի մը մոռցած էինք զինքը, երբ սեպտեմբեր ամսուան մը մէջ նորէն նամակ մը առնք իրմէ. գիրուկ, լեցուն նամակ մը, որուն մէջ փուլն ու շահաւէտ առաջարկը միշտ իրենց արժանի տեղը գրաւած էին թուղթին ճակատը: Այս անգամ ոտանաւորներու ամփոփոյթ մըն էր որ կը ղրկեր, հետեւեալ ապշեցուցիչ յանձնարարութեամբ.—

«Այս հատուածները մի՛ մատն են գաղղիերէն մի երեսփրութեանս, որ «Les Rayons de mon âme» անունով պիտի տպագրուի ի Բարիզ: Արդէն հոս եկող գաղղիացի նշանաւորագոյն մատենագիրներէն M. La-Roche և M. De la Berbice մեծապէս գնահատած են զայն. չուզեցի լոկ օտարներուն ծափահարութեամբը շատանալ. եթէ ունի արժէք մը Ձեր առջին ալ, կը յուսամ որ կը հրատարակէք Ձեր պատուական (տարբեր չի կրնար ըլլալ արդէն) օրաթերթին մէջ:»—

Իրաւ է որ այս յանձնարարութիւնը շփացուցիչ հանգամանք մը ունէր մեզի համար, քանի որ ֆրանսացի «նշանաւորագոյն մատենագիրներէն» երկուքին կողմէ «մեծապէս գնահատուած» գրութիւններ նոյն իսկ տարակուսանքով կը յանձնուէին մեր գնահատութեան, բայց միւս կողմէ ալ ֆրանսական գրականութիւնը որչա՛փ կը պզտիկնար այսչափ յանկարծական, անսպասելի կերպով իր «նշանաւորագոյն գրագէտներուն» մէջ գտնելով ո՛և է Պ. Լա-Ռոշ մը և Պ. Տը լա Պէռպիս մը, գրողներ, որոնք սակայն իրո՛ք նշանաւոր են իրենց... անծանօթ հանգամանքով: Ինչո՞ւ ֆրանսական գրականութիւն...:

Գալով քերթուածներուն գնահատութեան, շիտակը մեր կարողութենէն քիչ մը վեր ըլլալուն, չիրցանք որոշ բանի մը յանգիլ. վերջապէս դիւրին բան ալ չէր. մէկ կողմէ ֆրանսացի երկու նշանաւորագոյն գրողներու գնահատումը կար, և միւս կողմէ ալ այն mirifique տողերը՝ որոնք ոտանաւորները կը կազմէին. ինչպէ՞ս ելլել այդ խառնակութեան մէջէն: Նոյն իսկ հիմա չպիտի կրնամ ո՛և է բան մը ընել ու պիտի թողում որ դուք անձամբ գնահատէք «Les Rayons de mon âme»ին այդ ծպիկները.—

«Ոհ, ի՜նչ համբոյր — էր խանդակուր — երկնաթաւիշ երբ իւր այտից — վարդանշոյլ գրբքարանին (?) — Շողով լրթունքս լուսաղօծաւ (?), — Ըզմայլում յիմ սիրտ ծովացաւ, — Բերանս բերնին երբ հըպեցի, — Եղեմաչունչ շրթունքէն — Անմահութիւն ծծեցի—երանութեան սիւռով իսառն: — Բերկրանաց կայտիռ—Յուդասմ(!!) դեռ կը զգամ:—

«Զո՞վ կը կարծէք զայս կուսան — Փափուկ մա՞յ կայտ չքեղ — Անսուրբ շնորհքով (?) չպէ՛ր՝ալ, — Ոչ ելեւոյթ մ'է այլազան,—Նա կոյս մի է անոնման, — Նա երկնային անմեղութեան — Տիպար մի է հրաշագան, — Լուսամարմին ինքն համակ — Զքնաղագեղ մի հրեշտակ, — Այսք նշոգին գոհար վարդով անծութեան — Զիւր գիրգ ոսքերն երկինք պագնեն (!!):»—

Ահաւասիկ ուրիշ մըն ալ որ սակայն կենդանաբանական աշխարհին մէջ կրնայ ահագին յուզում առթել իր «փղաչափ բուերով ու ջղիկներով» որոնք ամէն մեղքիս վրայ «սոսկավիթխար իրաններ» ալ ունին.—

«Սրտիս մռայլ անկնդոց — Ահեղաստուեր մթան մէջ — Թախծից սեւ սեւ ուրուներ — Սաւառնէին սոսկալի — Փղաչափ բուեր (!!!??), ջղիկներ — Ճիւաղադէմ ահեղի: — Մինչդեռ անոնք ճռճէին — Սոսկավիթխար իրաններն (!!!??) — Անհունութեան մէջ այն սեւ — Անդունդ սարսէր քստմնելով — Դժխեմ դժոխեայ տեսլեանէն — Արհաւիրք հոն լեցած էր:»—

* * *

Կանգ կ'առնեմ այս վերջին կտորին վրայ, և սպասելով որ դուք ձեր գնահատութիւնը ընէք, նոր փնտռտուքի մը կը սկսիմ դարակներուս մէջ, գտնելու համար մէկ երկու բանաստեղծներ ալ որոնք այս ճամրոգութեանց չարքը պիտի ամբողջացնեն:

Ուրեմն մօտ օրէն:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՍԱՂՄՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԵՑ ՏՈՔԹ. Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ. ՏՊ. 1900

Տոքթոր Տաղաւարեանի այս նոր երկը՝ որ այսօրերս իւրոյս ընծայաւեցաւ, հայերէն առաջին և միակ գործն է «Մարդկային Սաղմնախօսութեան» (Embryologie) վերաբերեալ,—բոլորովին նոր գիտութիւն մը զոր գիտնական բժիշկը փութացած է հայացնել կատարեալ յաջողութեամբ: Այս գործը կերպով չարունակութիւն է իր ծնողական գործարանէին որ իր տեսակին մէջ լաւագոյն երկն էր՝ սեղմ ու կուռ ձեւի մը տակ յաջողած ըլլալով ամփոփել իր մէջ ամէն ինչ որ կրնար ու պէտք էր ըսուիլ այդ նիւթին վրայ: Ասոր մէջ սէ կ'երեւայ նոյնքան կուռ ու յաջող ամփոփումը յուսահատեցուցիչ մանրաղնութիւններով լեցուն գիտութեան մը մէջ, ինչ որ է Սաղմնախօսութիւնը,— հանգամանք մը՝ որ Տոքթ. Տաղաւարեանի ոճին մասնաւոր յատկանիշը ըլլալ կը թուի և տիրած է իր միւս բոլոր գործերուն մէջ ալ:

Ակնարկ մը նետելէ առաջ գործին պարունակութեան վրայ, անկարելի է ուշադրութեան չառնել թէ 11րդ երկասիրութիւն է սա գիտնական բժշկին որ գեղեցիկ սովորութիւնը ունի իր քննադատներուն պատասխանել նոր գործով մը: Ապահովաբար այս ալ վերջինը պիտի չըլլայ իր երկերուն, որոնց անսփոփներուն թիւը թերեւս աւելի շատ է քան տպագրուածներունը: Երեւակայեցէք համակրելի Տոքթորը փիրանէրէն լեղուով գրուած գիտութիւններու ամբողջ ընթացք մը ունի, որ ձեռագիր վիճակի մէջ կը սպասէ իր դարակին խորը, և հայերէն լեղուով գրուած Մթնոլորտաբանութիւն մը և կենդանաբանութիւն մը ու դեռ ուրիշ կիսաւարտներ ալ, որոնց մէկ քանիները միտք ունի ի լոյս ընծայելու հետզհետէ: Այս ամէնը տեսնելով մարդ չի կրնար հիացումը զսպել, զարմանալով միանգամայն թէ ինչպէ՞ս յաջողած է ան իր արուեստին յատուկ զբաղումներուն մէջ ժամանակ գտնել գրչի այսքան բեղուն արտադրութեան մը, որ ա՛յնքան ալ յոգնեցուցիչ է՝ պրդիւնք ըլլալով ահագին աշխատութիւն պահանջող գիտական տաժանելի ուսումնասիրութիւններու և պրպտումներու: Տոքթ. Տաղաւարեան յաջողած է սակայն այս ամէնը ընել շնորհիւ իր անխոնջ աշխատասիրութեան, որուն օրինակը շատ քիչ ունինք մեր մտքի վաստակաւորներուն մէջ, ու նո՛յնքան ալ իր լայնածաւալ հմտութեան:

* * *

Դառնալով բազմահմուտ Տոքթորին այս նոր գրքին, Մարդկային Սաղմնախօսութիւն անունը արդէն կը ցուցնէ թէ ի՛նչ բանի վրայ կը խօսի ան. ես պիտի սիրէի սակայն կոչել զայն բջիջի մը պատմութիւնը. որովհետեւ ծայրէ ի ծայր նկարագրութիւնն է ան պարզ բջիջի մը հրաշալի բաժանմանը, բազմապատկութեանն ու զարգացմանը, իր նոյնքան հրաշալի արդասաւորման վայրկեանէն սկսեալ մինչեւ այն օրը՝ ուր ան—քնութեան մոգական գործարանին է՛ն հոյակապ կերտածը—լոյս աշխարհք պիտի գայ:

Մարդ չի կրնար հիացումը զսպել կարդալով մարդկային սաղմին անկերպարան, քաւօսային վիճակէ մը դէպ ի կերպարանաւորեալ վիճակ մը ստիճանական սքանչելի անցումը իր բոլոր օղակաւորումներով ու ճիւղաւորումներով, անոր անդամներուն ու գործարաններուն զարմանալի ծնունդը, կազմակերպումն ու կատարելագործութիւնը իրենց օրընտրական շրջափոխութեան բովանդակ երեւոյթներովը, որոնք մանրամասնօրէն նկարագրուած են հոն գիտական խստ ճշդութեամբ: Այս մանրամասնութիւնները իրաւ է որ քիչ մը ձանձրացուցիչ են իրենց վերջին ծայր գիտականութեամբը, բայց այնպիսի հիանալի ու հետաքրքրական կողմեր, այնքան անակնկալ յայտնութիւններ ունին որ գիտասէր միտք մը երբեք չի զղջար զանոնք կարդալուն համար: Ու մանաւանդ սաղմին կերպարանափոխութեան զանազան երեւոյթներուն մէջ այն բոլոր վիճակներն ու անցումները, որոնք նախապատմական մարդուն կազմութիւնը կը յիշեցնեն, կամ անոր բնաշրջութեան այս ու այն օղակները կը ներկայացնեն, ինծի համար թուեցան ամէնէն նոր ու հետաքրքրական տեսութիւնները, որոնցմով Սաղմնախօսութիւնը պիտի կրնայ հաստատուիլ կամ բացատրութիւն տալ գիտական կարգ մը théorieներու:

Ի հարկէ իմ ձեռնհասութենէս բոլորովին վեր է այս գրքին գիտական արժէքին վրայ ասկէ աւելի բան մը ըսել. ուստի աւելին թողլով ձեռնհասներու՝ ես լեզուի տեսակէտով միայն քանի մը դիտողութիւններ պիտի ընեմ:

* * *

Տոքթ. Տաղաւարեան շատ հեղ քննադատուած է իր լեզուին համար ու ակամայ ես ալ պիտի ստիպուիմ կրկնել միեւնոյն բաները, ինչ որ ըսուած են կանխաւ այդ մասին, վասն զի ստոյգ է որ միեւնոյն գրաբարախառն լեզուն է որ կը տիրէ այս գրքին մէջ, ինչպէս իր բոլոր միւս գործերուն մէջ: Տաղաւարեան անկեղծ ու համոզուած գրաբարապաշտ մը ըլլալ կ'երեւայ, և որքան գիտեմ, իր փաստերը ի նպաստ գրաբարին գլխաւորաբար սա ըլլալու են թէ՝ գրաբարը իր քերականական կարգ դարձուածներովը ու սեղմ ոճերովը շատ յարմար է գիտական ոճի և կը նպաստէ լեցուն համառօտութեան: Իրաւ է որ հին լեզուներու բոլորին ալ յատկութիւնն է, ինչպէս մեր գրաբարինն ալ է, քիչ բառերով ու խտացած բացատրութիւններով շատ բան հաղկնել, բայց իր բոլոր գեղեցկութիւններովը հանդերձ անկարելի է չխոստովանիլ թէ գրաբարը այլեւս մեռեալ լեզու մըն է, զոր կենդանացնելու և ժողովրդականացնելու ո՛ր և է փորձ ի զուր պիտի ըլլար, քանի որ մեր ձեռքը չէ լեզուներու ճակատագրական յեղաշրջումները եւ դարձնել: Այս ճակատագրական անխուսափելիութեան դէմ ուրիշ բան չենք կրնար ընել, բայց միայն մեզի հասած նոր կենդանի լեզուն զարգացնելու, կատարելագործելու աշխատիլ, ինչ որ ըրած են կէս դարէ ի վեր մեր գրագէտներէ շատերը, և ուրախալի է հաստատել թէ այսօր աշխարհաբարը ինքն ալ իր կարգ մը առանձնայատկութիւնները կրնայ ներկայացնել գրաբարին դէմ, և մանաւանդ ա՛յնքան զարգացած է ո՛րքան պէտք է պայծառօրէն բացատրելու համար արդի միտքը իր բովանդակ վերզգայնիկ և մանուածապատ նրբութիւններով:

Կ'ըմբռնեմ ու կը սիրեմ հին հայերէնին գեղեցկութիւնը, բայց պայմանաւ որ ան ներկայանայ իր հարազատ գրաբարի վիճակին մէջ. անտանելի է ինծի սա անկերպարան քմահաճ խառնուրդը գրաբարի և աշխարհաբարի, որ ոչ գրաբար է ո՛չ աշխարհաբար: Թանի որ ալ չպիտի կրնանք զուտ գրաբար գրել— և ատանկ փորձ մը ա՛լ ծաղրելի պիտի ըլլար այսօր—ինչո՛ւ չգրենք զուտ աշխարհաբար որ ա՛յնքան ըմբռնելի, ընտանի ու մտքի մտիկ հանգամանք մը ունի: Սուտ գիրաբարախառն գրուածք մը կարդալը՝ խորտուբորտ ու խճուռ ճամբաներէ քալելու կը նմանի, ուր մարդուս միտքը մի՛շտ տեսակ մը տաժանք կը կրէ առաջ երթալու համար գաղափարներու ընթացքին հետ, որոնք պէտք եղածին պէս ցայտուն կերպով չեն արտայայտուիր ու չեն զարնուիր մարդուն մտքին, մինչդեռ աշխարհաբար գրուածքը դիւրաշարժ նաւակ մըն է որ հանդարտ ջուրերուն վրայէն սահելով միտքը կ'առնէ կը տանի հաճելի անդգալի գնացքով մը, որ երբեք յոգնութիւն չի պատճառեր:

Լեզուի տեսակէտով ուշագրաւ են գիտական բառերը զոր տոքթ. Տաղաւարեան ստիպուած է մեծ մասով ինք յարմարցնել, քանի որ Սաղմնախօսութիւնը նոր գիտութիւն մըն է որ առաջին անգամ ըլլալով կը թարգմանուի հայերէնի: Ի հարկէ գիտական բառերու վրայ շատ շնորհ ու ներդաշնակութիւն չի փնտռուիր, երբ մանաւանդ խնդիրը հայերէնի վրայ է որ վերջապէս բարեհնչուն լեզու մը չէ, բայց ասով հանդերձ շատ մ. խորթ բառերու դիմաց կարելի է հաճոյքով հանդիպիլ հոն ուրիշ շատ մը գեղեցիկներու ալ, որոնք կ'ապացուցանեն Տոքթ. Տաղաւարեանի բառակերտելու ճարտարութիւնը, նո՛յնքան ալ մեր լեզուին գերազանց յարմարութիւնը գիտական բարդ բառերու կազմութեան համար:

Բազմահմուտ հեղինակին բոլոր գործերը գիտական ըլլալով, ստիպուած է միշտ շատ մը գիտական նոր բառեր հայացնելու,—փափուկ ու դժուարին գործ մը արդարեւ, որուն մէջէն կը յառաջարկը ընդունիմ և պիտի կորսնցնեմ այն յարգանքն ու սէրը, զոր ինծի նկատմամբ կը տածէք:

Լորտ Արթիւր խիստ յուզուած ոտքի ելաւ:

—Իրաւունք ունիք Ռաուլ, ես չըսի թէ այդ առաջարկը պիտի ընդունիք անպատճառ: Ակներեւ է թէ Պլինեաք մը անուն չի փոխեր: Ֆրանսացին չի փոխեր...

—Աւելի ճիշդը չի ծախեր իր ազգայնութիւնը:

—Ա՜հ, սիրելի Ռաուլս... չէք գիտեր որքան սիրտս կը ճմլուի, Անգլիոյ ամէնէն խոշոր հարստութիւններէն մէկը ֆրանսացիի մը, իմ քեռորդիս չկրնայ տալուս համար:

—Մօրտ՝ զբա՛յր, պատասխանեց Ռաուլ, կրնաք ձեր գլխացածին, ձեր ուզածին պէս ընել... Սակայն լաւ համոզուեցէք որ ոչինչ կրնայ խախտել ձեր նկատմամբ տիր անհետանայ: Ցաճախ այս հարցումը ուղղած եմ ինքզինքիս: Բայց օրէնքը դժբաղդաբար չի թոյլատրեր որ իմ ունեցած ամբողջ հարստութիւնս Անգլիայէն Ֆրանսա փոխադրեմ և ձեզ ժառանգորդ ընեմ:

Պահ մը լռութիւն տիրեց. Պ. տը Պլինեաք տեղէն չէր շարժած բնաւ:

—Սակայն մինչոց մը կայ ատոր համար, յարեց Լորտ Արթիւր: Իմ հոգեղաւակս կ'ըլլա՞ք: Այն ատեն ձեր հպատակութիւնն ալ փոխելով անգլիահպատակ կ'ըլլաք: Մինչեւ մահուանս օրը Ռոզպէրի կոմս կը կոչուիք և այնուհետեւ Լորտերու ժողովին մէջ կը բազմիք...

Ռաուլ շարժուձեւով մը ընդմիջեց անգլիացի ազնուականը:

—Իսկ ես մօրեղբայր, Պլինեաք կը կոչուիմ ըսաւ մեղմօրէն Ռաուլ, և ֆրանսացի եմ... ու վստահ եմ թէ ձեր հոգին ու խիղճը պիտի դատապարտեն, եթէ այդ դրամ մը ընել ու պիտի թողում որ դուք անձամբ դնահատէք «Les Rayons de mon âme»ին այդ ծպիկները.—

«Ոհ, ի՜նչ համբոյր — էր խանդակուր — երկնաթաւիշ երբ իւր այտից — վարդանշոյլ գրբքարանին (?) — Շողով լրթունքս լուսաղօծաւ (?), — Ըզմայլում յիմ սիրտ ծովացաւ, — Բերանս բերնին երբ հըպեցի, — Եղեմաչունչ շրթունքէն — Անմահութիւն ծծեցի—երանութեան սիւռով իսառն: — Բերկրանաց կայտիռ—Յուդասմ(!!) դեռ կը զգամ:—

«Զո՞վ կը կարծէք զայս կուսան — Փափուկ մա՞յ կայտ չքեղ — Անսուրբ շնորհքով (?) չպէ՛ր՝ալ, — Ոչ ելեւոյթ մ'է այլազան,—Նա կոյս մի է անոնման, — Նա երկնային անմեղութեան — Տիպար մի է հրաշագան, — Լուսամարմին ինքն համակ — Զքնաղագեղ մի հրեշտակ, — Այսք նշոգին գոհար վարդով անծութեան — Զիւր գիրգ ոսքերն երկինք պագնեն (!!):»—

Ահաւասիկ ուրիշ մըն ալ որ սակայն կենդանաբանական աշխարհին մէջ կրնայ ահագին յուզում առթել իր «փղաչափ բուերով ու ջղիկներով» որոնք ամէն մեղքիս վրայ «սոսկավիթխար իրաններ» ալ ունին.—

«Սրտիս մռայլ անկնդոց — Ահեղաստուեր մթան մէջ — Թախծից սեւ սեւ ուրուներ — Սաւառնէին սոսկալի — Փղաչափ բուեր (!!!??), ջղիկներ — Ճիւաղադէմ ահեղի: — Մինչդեռ անոնք ճռճէին — Սոսկավիթխար իրաններն (!!!??) — Անհունութեան մէջ այն սեւ — Անդունդ սարսէր քստմնելով — Դժխեմ դժոխեայ տեսլեանէն — Արհաւիրք հոն լեցած էր:»—

* * *

Կանգ կ'առնեմ այս վերջին կտորին վրայ, և սպասելով որ դուք ձեր գնահատութիւնը ընէք, նոր փնտռտուքի մը կը սկսիմ դարակներուս մէջ, գտնելու համար մէկ երկու բանաստեղծներ ալ որոնք այս ճամրոգութեանց չարքը պիտի ամբողջացնեն:

Ուրեմն մօտ օրէն:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

—)(8)(—

ԹՈՐԹ ԲՐԱՏԷԼ

ԴԵՂԻՆ ՄԱՐԳՐԻՏ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԼՈՐՏ ՌԻՉՄՈՆԴԻ ՄԻԼԻՈՆՆԵՐԸ

Ռ.

Լորտ Ռիչմոնտի սենեկապանը մորֆինախառն ըմպելի մը կը պատրաստէր, զոր ամէն գիշեր Լորտ Ռիչմոնտ սովորութիւն ունէր խմելու, քունը բերելու համար: Հակառակ իր հուժկու ու ջղուտ կազմուածքին, յաճախակի և երկարատեւ անքնութեանց ենթակայ էր: Գիշերը քունէն արթնցածին պէս ձեռքը մօրֆինի օշարակին կ'երկնցնէր ու քանի մը ումպ կը խմէր անկէ և իսկոյն խորունկ քունի մը մէջ կ'իյնար թմրած:

Սենեկապանը իր գործը աւարտելով դուրս ելաւ: Լորտ Ռիչմոնտ աթոռ մը ցոյց տուաւ իր քեռորդիին և ինք ալ լայն թիկնաթոռի մը մէջ նստելով սկսաւ խօսիլ:

—Զաւակս, ներողութիւն կը խնդրեմ, բայց ի՞նչ կրնամ ընել. ստիպուած եմ մեծ վիշտ պատճառել ձեզի: Ես ալ ներքին սոսկալի պայքար մը մղեցի: Այս պահուս վիշտ մը կը զգամ: Ուզղակի նպաստակին կը դիմեմ: Դուք իմ քեռորդիս էք, այսինքն իմ սիրելի քոյրս զաւակը: Մինչեւ հիմա իմ միակ ժառանգորդս համարած եմ ձեզ: Օրէնքին առջեւ ալ այնպէս էք մինչեւ որ կտակ մը ձգեմ: Եւ եթէ այսօր վաղը մեռնիմ, իմ ամբողջ հարստութիւնս դուք պիտի ժառանգէք: Արդ, խղճահարութիւն մը ունեցայ այդ մասին: Սմուսնցած և կորսնցուցած եմ այն պաշտելի էակը որ իմ կեանքիս երջանկութիւնը կը կազմէր: Զաւակ չունիմ: Սակայն անոր տեղ դուք զաւակ էք ինծի, որովհետեւ զաւակի մը պէս կը սիրեմ ձեզ:

—Մօրեղբա՛յր, պատասխանեց, վստահ եղէք որ ես ալ վոխադարձ սէր մը կը զգամ ձեր նկատմամբ:

—Դիտեմ Ռաուլ, դիտեմ ըսաւ Լորտ Ռիչմոնտ, մեծ յուզումով մը: Գիտեմ այդպէս ըլլալը և ահա՛ ի՞նչու համար բուռն սրտաբեկութիւն մը կը զգամ: Դուք Ֆրանսացի էք, Ռաուլ, ես Անգլիացի: Դուք Ռաուլ տը Պլինեաք կը կոչուիք և ազնուական: Ես Լորտ Արթիւր Ռիչմոնտ, Ռոզպէրի մարքիզ, Անգլիոյ ամէնէն հարուստ ու բարձր գերդաստաններէն մէկուն կը պատկանիմ: Երբ ես մեռնիմ, անուանս պիտի անհետանայ: Ցաճախ այս հարցումը ուղղած եմ ինքզինքիս: Բայց օրէնքը դժբաղդաբար չի թոյլատրեր որ իմ ունեցած ամբողջ հարստութիւնս Անգլիայէն Ֆրանսա փոխադրեմ և ձեզ ժառանգորդ ընեմ:

Պահ մը լռութիւն տիրեց. Պ. տը Պլինեաք տեղէն չէր շարժած բնաւ:

—Սակայն մինչոց մը կայ ատոր համար, յարեց Լորտ Արթիւր: Իմ հոգեղաւակս կ'ըլլա՞ք: Այն ատեն ձեր հպատակութիւնն ալ փոխելով անգլիահպատակ կ'ըլլաք: Մինչեւ մահուանս օրը Ռոզպէրի կոմս կը կոչուիք և այնուհետեւ Լորտերու ժողովին մէջ կը բազմիք...

Ռաուլ շարժուձեւով մը ընդմիջեց անգլիացի ազնուականը:

—Իսկ ես մօրեղբայր, Պլինեաք կը կոչուիմ ըսաւ մեղմօրէն Ռաուլ, և ֆրանսացի եմ... ու վստահ եմ թէ ձեր հոգին ու խիղճը պիտի դատապարտեն, եթէ այդ դրամ մը ընել ու պիտի թողում որ դուք անձամբ դնահատէք «Les Rayons de mon âme»ին այդ ծպիկները.—

«Ոհ, ի՜նչ համբոյր — էր խանդակուր — երկնաթաւիշ երբ իւր այտից — վարդանշոյլ գրբքարանին (?) — Շողով լրթունքս լուսաղօծաւ (?), — Ըզմայլում յիմ սիրտ ծովացաւ, — Բերանս բերնին երբ հըպեցի, — Եղեմաչունչ շրթունքէն — Անմահութիւն ծծեցի—երանութեան սիւռով իսառն: — Բերկ

Լոգի ելլել՝ չատերը ըստ կարելւոյն պատշաճօրէն թարգմանելով, մէկ քանիներուն ժողովրդական լեզուի մէջ հիշտ հոմանիշները գտնելով և մէկ քանի անթարգմանելիներն ալ իրենց եւրոպական ձեւով նոյնութեամբ ընդունելով, ինչ որ նմանօրինակ պարագաներու մէջ ըրած են նաև մեր նախնիք և զոր ես չա՛տ բանաւոր կը գտնեմ որքան անխմաստ՝ առ ամէն ինչ թարգմանելու, հայացնելու անտեղի նախանձախնդրութիւնն ու մարմաջը, իբրեւ թէ մեր լեզուին մէջ բնաւ օտար բառ չըլլար։ Լեզուաբանական զննութիւնները ապացուցած են որ մեր լեզուին արմատական բառերունէն զուտ հայերէններու թիւը հազիւ քանի մը հարիւրի կը հասնի, մնացեալը ըլլալով ամբողջ օտար բառեր բացի մէկ քանիներէ որոնց ծագումը մութ մնացած է։ Այս պարագան տակաւին մեր լեզուին արժէքը նուազեցնող հանգամանք մը չունի, քանի որ ամէն լեզուները առաւել կամ նուազ միեւնոյն վիճակը կը ներկայացնեն՝ այլեւայլ ազդեցութիւններու տակ իրենց մէջ ընդունած ըլլալով բազմաթիւ օտար տարրեր։

Ժողովրդական բառերու վրայ կ'արժէ մանաւորապէս ծանրանալ ճանչնալու համար անոնց մեծ կարեւորութիւնն ու մատուցանելիք ծառայութիւնը այս տեսակ պարագաներու մէջ։ Ժողովրդեան գործածած բառերը գաղտիարներու բնական և անարուեստ արտայայտութիւնը ըլլալով՝ ապա՝հովապէս միչտ աւելի արտայայտիչ են ու կազմութեամբ ալ կարճ ու սիրուն, մինչդեռ հնարածները ի՛նչքան ալ ճարտարաձիւռ ըլլան, վերջապէս բան մը ունին որ իրենց չինծու և հիւթ մը արդիւնք ըլլալը կը մատնէ։ զորօրինակ՝ անցածները Տոքթ. Տաղատրեանի Ախտանուանց Բառացուցակին մէջ հանդիպեցայ բառի մը որ բազմախորհուրդի թարգմանուած էր. անմիջապէս յիշեցի թէ նմանօրինակ հիւանդութեան մը կերպաս=(կեր+բաս) կ'ըսեն գաւառներու մէջ և հաղորդեցի յարգելի Տոքթէօռին որ հաւանելով այդ բառին՝ աւելի յարմար տեսաւ զայն ուրիշ բառի մը դէմ դնել զոր ինք շնմաղցութիւն թարգմանած էր։ Հիմա դիտեցէք, բազմախորհուրդիւն կամ շնմաղցութիւն երկար և աւելի կամ նուազ չինծու բառերուն դէմ ի՞նչքան բնական կարմ և արտայայտիչ է այս գեղեցիկ կերպաս բառը։ Ու դեռ քանիներ կան սանկներ գաւառաբարբառներու մէջ։

* * *

Մարդկային Սաղմնախօսութիւնը կը վերջանայ կարճ յաւելուածով մը և անոր յաջորդող գիտական բառերու բառացանկով մը։ Յաւելուածին մէջ կը խօսուի վիճաբանութեան մը որքան ժամանակուան ըլլալը որոշելու յատուկ արտաքին նշաններուն վրայ, որոնց գիտութիւնը շատ կարեւորութիւն ունի բժիշկներու համար։ Սա ալ այս գիտութենէն հանուած գործնական օգտակարութեան պզտիկ բաժինն է ժողովրդին համար, գոհացում տալու համար կարծես պահանջկոտ մտքերու, որոնք անպատճառ ամէն գիրքէ գործնական օգտակարութիւն մը կ'ակնկալեն։ Բայց ըստ իս սխալ է այս տեսակ զուտ մասնագիտական գիրքերէ միչտ ժողովրդին համար անմիջական օգտակարութիւն մը սպասել, որովհետեւ գիտութեան նպատակը բուն իսկ գիտութիւնն է և գիտունը բուն իսկ գիտութեան համար կ'աշխատի, օգտակարութեան տեսակէտը երկրորդական ըլլալով իրեն համար։

Որքա՞ի յառաջացած գիտուններ կան այսօր որոնք հոյակապ անօգուտութիւններ են, պարզապէս մարդկային հետաքրքրութիւնը գոհացնելու միայն ծառայելով. զորօրինակ՝ աստեղագիտութիւնը, հնէաբանութիւնը, համեմատական լեզուաբանութիւնը և դեռ ուրիշներ, որոնց համար բազմաթիւ կեանքեր մաշած են։ Գրեթէ բոլոր գիտութիւններու սկիզբը, մայրը հետաքրքրութիւնը, գիտնալու տենչն է, որ ա՛նքան անդիմադրելի կիրք մըն է մարդուն մէջ և որ նոյն ինքն է մղողը բոլոր գիտունները իրենց ձեռնարկած տաժանելի գնումներուն և հետազօտութիւններուն. ուրիշ բան է՝ եթէ անոնցմէ շատերէն գործնականապէս օգտակար արդիւքներ առաջ եկած են յետոյ որոնք շատ հեղ անակնկալ արդիւնքներ են, այնպէս որ գիտունը թերեւս բնաւ խորհած չէր թէ իր ալխատութիւնը այդ արդիւնքին պիտի յանգէր։

Շատ ուրիշ գիտական գրքերու նման «Սաղմնախօսութիւն» ալ եթէ բոլորովին չունենայ իսկ մեր կեանքին համար որ և է գործնական օգտակարութիւն, մարդկային կեանքի անգիտակից սկզբնաւորութեան է՛նմութ, ծածուկ ու խորհրդաւոր չրջանին եռեւոյթները պարզելով երջանիկ գոհացումը կուտայ մեր գիտնալու տենչերէն մէկուն։ Ու ամէն ինչ որ գոհացում կուտայ մարդկային հոգւոյ իսկ ալ ձգտումներուն և կարօտութիւններուն, ինքնին օգտակարութիւն մը չենթադրեր արդէն...։

ՅՈՎՀ. ԴԱՎԱՆՃԵԱՆ

ԱՂԶԿԱՆՇ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲՕԼԵԾ
Ցիսկիսար

Սոյն Բոլէճի վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ երեքշաբթի սեպտ. 5/18ին. գիշերօթիկ աշակերտուհիք կ'ապասին սեպտ. 4/17ին։

Աշակերտաց ընդունելութեան համար, պէտք է դիմել նամակաւ առանձնուհիին տոքթէօռ Բաթրիք, Գորիս Ամերիկեան Պայպլ Հաուզի միջոցաւ. կամ սեպտ. 21/3 վերջ՝ ներկայանալ դիմելով.

343 — 19—19

Քաղաքական Լուրեր

ՉԻՆՈՒ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԲԷՔԻՆԻ ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹԸ «ԹԱՅՄԶ»Ի ԹՂԹԱԿԻՑԸ

Բէքինի Պաշտօնաթերթին հրատարակութիւնները. — Չինական պատմութիւն. — Շանեկան քաղաքական։

Թայմզին անխոնջ թղթակիցը տոքթ. Մորիսըն, որուն նշանաւոր և չահեկան օրագրութիւնը հրատարակեցինք, այս անգամ իր լրագրին ղրկած է քաղուածք մը Բէքինի Պաշտօնաթերթին այն հրատարակութիւններէն, զորս ըրած է դեսպանատուններու պաշարման միջոցին։ Բէքինի այդ թերթը յաւելորդ է ըսել թէ կառավարութեան բոլոր պաշտօնագիրները, ծանուցագիրները, անուանումները ևայլն կը հրատարակէ՝ վերին իշխանութեան հսկողութեանը տակ։ Աւասիկ քանի մը պաշտօնագիրներ որոնք պատատպուած են Թայմզի երեքշաբթի օրուան թիւին մէջ։ Ցունիս 21 թուականով հրատարակուած պաշտօնական հրամանագիր.

«Երեսուն տարիէ ի վեր օտարականները միչտ օգտուած են Չինու թոյլատու ընթացքէն՝ չինական հողին վրայ ոտնձգութիւն կատարելու և չինական ցեղը ոտնակոխ ընելու համար։ Չինու կողմէ տրուած իրաւաքանչիւր արտօնութիւն աւելի չատցուցած է օտարականներուն յանդգնութիւնը և բռնաւորութիւնը։ Խաղաղասէր քաղաքացիները հաբրատահարած և ասատուածները անարգած են, ժողովուրդին մէջ ամէն կողմ ցասում առաջ բերելով։ Ատոր հետեւանքով հայրենասէր քաջերը այրեցին մատուռները և սպաննեցին չինացի քրիստոնեաները։ Վերին իշխանութիւնը չէր ուզեր որ պատերազմ ըլլայ. ուստի հրամանագիրներ հրատարակեց, որպէս զի դեսպանատունները պաշտպանեն և գթան չինացի քրիստոնեաներուն վրայ։ Հետեւանքեալ օտարներուն նկատմամբ տարապայման բարեացակամութիւն ցոյց տրուեցաւ, բայց այդ մարդիկ երախտագիտութեան ի՛նչ ըլլալը չեն գիտեր։ Երէկ Շէֆլոռի կոմսին կողմէ հեռագիր մը ղրկուեցաւ որ կը հրամայէր մեզի թաքուն ամրոցները յանձնել, ծանուցանելով որ հակառակ պարագային բռնութեամբ պիտի գրաւուին։ Այդ սպառնալիքները լաւ ցոյց կու տան օտարներուն թշնամական մտադրութիւնները։ Միջազգային յարաբերութեանց տեսակէտով միչտ քաղաքավար գտնուեցանք անոնց նկատմամբ, բայց անոնք ինքզինքին քաղաքակրթեալ երկրի քաղաքացի հռչակելով հանդերձ՝ միջազգային իրաւունքները չեն յարգեր և միայն իրենց զինուորական ոյժին կը վստահին։ Հետեւաբար արտասուալից աչքերով պատերազմ իր հրատարակենք մեր նախնեաց սրբավայրերուն խորէն։ Աւելի ազէկ է կռուիլ և մեր ձեռքէն եկածը ընել քան թէ կէս-միջոցներու դիմել, որոնք յաւիտենական չնորհազրկութիւն առաջ կը բերեն։ Մեր բոլոր պաշտօնատարները, բարձրաստիճան և ստորադաս, մեզի համակարծիք են, և նոյն իսկ առանց պաշտօնական հրաւէրի, համախմբած են քանի մը հարիւր հազար հայրենասէր զինուորներ Ի-Բինկ (Պոքսըրներ)։ Արդէն մեր ազգը չորս հարիւր միլիոնէն աւելի է, և դժուար չէ պաշտպանել մեր երկրին արժանապատուութիւնը։»

Այս հրամանագիրը մեծամեծ վարձատրութիւններ կը խոստանայ անոնց որ նշանաւոր հանդիսանան պատերազմի դաշտին վրայ. իսկ պատիժ կը սպառնայ՝ իրենց պարտականութեանց մէջ թերացողներուն։ Ցունիս 24ին Պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ թէ իրենց նուէր բրինձ պիտի ղրկուի Պոքսըրներուն. անոնց պետերէն մէկ քանին՝ Զուանկիլիանը և մանաւանդ Թուան իւանին եղբայրը, մեծ պաշտօններու կոչուած են։ Ցունիս 25ին և 26ին Պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած ինքնագիր երկու հրամանագիրներէն վարձարան քաղաքապահ զինուորները ու Պոքսըրները՝ մայրաքաղաքին մէջ անոնց մատուցած ծառայութիւններուն համար. կարեւոր գումարներ բաշխուած են անոնց։ Ցունիս 29ին ջրհանկիրներու կիսարաժինը, որ գրեթէ 10,000 հոգի կը հաշուուի՝ կը հրաւիրուի Պոքսըրներուն աջակցիլ՝ Թիէն-Զինի պաշտպանութեանը՝ այդ քաղաքը պահպանելու համար ոեւէ օտար անարգանքէ։ Պաշտօնաթերթը յուլիս 2ին կը հրատարակէ պաշտօնագիր մը որ կը պատուիրէ ընդհանրապէս ընել չինացի քրիստոնեաները և վանել միսիոնարները։ Այդ հրամանագիրը կ'ըսէ.

«Կը խրախուսենք Ի.-Հ.-Թուանի (Պոքսըրներ) անդամները՝ հաւատարմական ու հայրենասիրական ծառայութիւններ մատուցանելու և այս երկրին թշնամիներուն դէմ մղուած պայքարին մասնակցելու, այն եղանակով որ ամբողջ ժողովուրդը իրեւս մէկ հոգի միանայ։ Մեր նշանդներուն փոխարքաները ու կառավարիչները պէտք է որ հետեւեալ զեկոյցը հաղորդեն իրենց բոլոր պաշտօնեաներուն. — Կրօնափոխներէն անոնք որ զէն իրենց գործած սխալին համար և անձնատուր ըլլան իշխանութեանց, պիտի արտօնուին ինքզինքին բարեկարգելու և անոնց անցեալը պիտի մոռցուի։ Ուր որ կրօնափոխներ կան, կրնան դիմել տեղական իշխանութեանց. իւրաքանչիւր դիմում պիտի կարգադրուի յետոյ պատրաստուելիք կանոնագրի մը տրամադրութեանց համաձայն։»

Ցուլիս 12ին Պաշտօնաթերթը կը ծանուցանէ Նիկ զօրավարին մահը որ «պատերազմի դաշտին վրայ» մեռած է, և որ թէեւ հրամանատարութենէն զրկուած, սակայն ատոհմանը պահած է «որպէս զի ժամանակ ունենայ ուղղելու իր անցեալ սխալները»։ Ցուլիս 14էն ետքը, այսինքն միջազգային զինուորներուն կողմէ Թիէն-Զինի գրաւման թուականը, Պաշտօնաթերթին լեզուն բոլորովին փոխուած է. բայց օգոստոս 2 թուական հրամանագրի մը մէջ տակաւին ըսուած է որ այն բոլոր բնիկ քրիստոնեաները որոնք օտարականներուն օգնած են, կառավարական զինուորներուն դէմ դնելով, «խստիւ պիտի պատժուին»։ Այսինքն թէ պիտի սպանուին։ Օգոստոս 5 թուականի հեռագրի մը մէջ Ան-Հուի նահանգին փոխարքան կը գանգատի թէ իր նահանգին մէջ «լաւ զինուորներ» չունի։ Հրամանագիրը կ'արգելէ չինացի կիսաբաժնի զօրավարին Թաքու երթալ, վասն զի ճամբան կրնայ ըլլալ որ «վայրենիներու նաւերուն» կողմէ բռնուի։ Օգոստոս 10ին Պաշտօնաթերթը վերջին անգամ կը հրատարակուի։ Միայն կը ծանուցանէ թէ Թուան իշխանը, Զին իշխանը, Հսու-Թունկ, Զունկ-ելի և Թունկ-Ֆու-Սիանկ արքունիքը ընդունուած են, բայց անոնցմէ ատեն մը, քանի որ միջազգային զինուորները արդէն Բէքինի առչեւ կը գտնուէին։

ՊԷՐԼԻՆԻ ԹԵՐԹԵՐԷՆ

Պէրլինի երեքշաբթի օրուան թերթերէն հետեւեալ հեռագիրները կը քաղենք.

Թիեն-Զին.—Վալտէրսէ մարշալը սա յայտարարութիւնը ըրած է իր հրամանատարութեանը տակ գտնուած միջազգային զինուորներուն թէ մինչեւ հիմա ունեցած յաղթութիւններուն պատճառը պէտք է վերագրել սա պարագաներուն թէ փոխադրութեան միջոցները մինչեւ այսօր չոգենաւերէն չեն հանուած և թէ միջազգային զինուորներուն զանազան մասերը համախորհուրդ չեն գործեր։ Մարէշալը կը յարէ թէ արդի կացութիւնը նախ դին հետ բաղդատելով աւելի գոհացուցիչ է։ Նաև կը յայտարարէ թէ դէպ ի Բաօ-Թինկ-Ֆու ղրկուած արշաւախումբը ճամբայ ելած է։ Վալտէրսէ Մարէշալը Զինացիներու մասին սա համդզումը ունի թէ Զինացիները աւելի խորամանկութեան համար ինքզինքին պատերազմելու տրամադիր ցոյց չեն տար, որպէս զի այդ կերպով ծածկեն իրենց պատրաստութիւնները յարձակողականի սկսելու համար։

Շանկայ.—Զինկ-Թաուի մէջ տասկալի փոթորիկ մը պատահելով տասնըվեց չէնքեր վնասուեր են։ մարդ մը մեռեր է և և ութ մարդ ալ վիրաւորուեր են։ Գերմանիոյ կառավարական պաշտօնարանն ալ թեթեւապէս վնասուած է։

Քանթոն.—Հոկտ. 12. Թուական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պոքսըրները Հու Զուի մօտերը կռուելով չինական զինուորներուն դէմ, անոնց յաղթեր են։ Այդ վերջիններէն վաթսուն հոգի սպաննուեր և մեացածներն ալ ցիր ու ցան փախեր են։ Պոքսըրները չաս մը տեղեր ձեռք անցուցած են, սակայն ո՛չ աւարառութիւն ըրած և ոչ միսիոնարական չէնքերուն վնաս հասցուցած են։ Պոքսըրները կը յայտարարեն թէ իրենց միակ նպատակն է արդի վարչութեան ընթացքին դէմ բողոք մը։ Թանկ-Սուի փոխարքային հրամանով գլխատուեցան այն չինական զինուորները, որոնք սրբապղծութիւններ գործած էին Բանթոնի մօտերը գտնուած օտարականներուն գերեզմանատան մէջ։ Շանկայէն ուրիշ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պոքսըրներու բոլոր երկրին վարչութեան դէմ յայտնուած է նաեւ Թուանկ-Սիի մէջ։ Պոքսըրները հոն ալ օտարականներուն ո և է վնաս չեն հասցներ։ Ամբողջ Զինու մէջ Պոքսըրներու կողմէ մեծ շարժում մը կայ Մանչու պաշտօնատարներուն դէմ։

Վիեննա.—Ռարանի կառավարութիւնը տրամադիր չէ երեւցած ընդունելու Ռուսիոյ այն ծանուցագիրը, որով առաջարկուած էր Զինէն պահանջուելիք հատուցմանց խնդիրը ներկայացնել Լա Հէի իրաւաբարական ատեանին։ Այդ ծանուցագրին նկատմամբ Բոլիքիճ Գորէսքոնցեանց կ'ըսէ թէ անոր գործադրութիւնը շատ մը ժուռութեանց պիտի հանդիպի, քանի որ կառավարութիւններէն իւրաքանչիւրը իր հպատակներուն կրած վնասներուն հատուցման խնդիրը կը նկատէ իրրեւ իր և Զինու միջև գոյութիւն ունեցող խնդիր մը, որուն կարգադրութիւնը միջազգային իրաւաբարական ատեանի մը պէտք չի թողուր։

—Միանց Եռէֆ կայսրը Բէքինի պաշարման միջոցին սպաննուած Թոան հազարապետին ընտանիքին տուաւ Լէորոյտ պատուանշանին ասպետական խաչը՝ պատուելու համար անոր յիշատակը։

Հոնկ-Քոնկ.—Ցիրանական փոխադրանաւ մը Թուանկ-Զաուի և Հոնկ-Քոնկի մէջտեղը, յարձակում մը կրեց ծովապատակներէ։ Նաւատիներէն երկու հոգի սպաննուեցան և ուրիշ մը ալ նոյն միջոցին ծովը իյնալով խեղդուեցաւ։ Ծովապատակները կողոպտեցին նաւուն մէջ գտնուած 32,000 տոլարի գումար մը։ Զինական բեռնարարձ նաւ մը ալ արեւմտեան գետին մէջ յարձակում կրեց ծովապատակներէ, որոնք անոր ետեւէն ինկան հրացան պարպելով։

—Հարաւային Զինու մէջ պատահած չարիքութիւններու մասին հոկտ. 15 Թուականով առնուած հեռագիրներու նայելով՝ անգլեւհնդիկ զօրագունդ մը՝ մէկ մաքսիմ թնդանօթով, Բուլնէյի սահմանագլուխը զրկուեր է։ Այդ զօրագունդը թող պիտի չտայ որ Պոքսըրները, զինեալ փախստականները և կամ չինական կանոնաւոր զինուորները մտնեն անգլիական սահմանագիծը։ Բուանկ-Սիէն և Բուանկ-Թունկէն առնուած լուրերու նայելով՝ Զինացիները նոր զինուորագրութիւններ կը կատարեն։

Պերլին.—Նացիոնալ Զայթունկ կ'իմանայ թէ Ճարոն կարդ մը վերապահութիւններով ընդունած է Ֆրանսայի ծանուցագիրը։

—Նացիոնալ Զայթունկ կ'իմանայ թէ Գերմանիա բարեկամական պատասխան մը տուեր է Ֆրանսայի ծանուցագրին։

Լոնտոն.—Թայմզ կ'իմանայ թէ Զինու արքունիքը Թայ-Նուէն-Ֆուէն դէպի արեւմուտք Բինկ-Կանկ հասեր է։

—Բաօ-Թինկ-Ֆու ղրկուած արշաւախումբը Լոքա-Պա հասաւ։

—Բաօ-Թինկ-Ֆուի արշաւախումբին կ'ընկերանան ամերիկեան սպայակոյտէն երկու սպայ։ Զէֆի ամերիկեան զօրավարը չի մասակցիր այդ արշաւանքին։

—Բաօ-Թինկ-Ֆուէն կը հեռագրեն թէ տեղական կառավարութեան պաշտօնեաները չատ լաւ կը վարուին օտարականներուն հետ։

Բարիզ, 16 հոկտ.— Ցայտնի է թէ Բէքինի օտար դեսպանները միաձայնութեամբ ընդունեցան Ֆրանսական ծանուցագրին պարունակութիւնը։ Ամերիկեան դեսպանը յայտարարեց թէ այդ ծանուցագրին առաջարկութիւնները հաշտութեան բանակցութիւններուն առեն միայն կարելի է գործադրել։ Անգլիոյ և Իտալիոյ դեսպանները առաջարկեցին Զինու կառավարութենէն հրամանագիր մը պահանջել՝ որով պատերազմի գործոց Խորհուրդը լուծուի և անոր տեղ նախարարութիւն մը կազմուի։ Նաև երկու ամիս չարունակ ամէն կողմ ազդարարութիւններ փակցուին, ծանուցանելով որ օտարի դէմ ոչ և չարժման հեղինակները կամ թելադրիչները խստիւ պիտի պատժուին։ Միւս դեսպանները ընդունեցին այդ առաջարկութիւնը։ Զինու կայսեր հոկտ. 1 թուական հրամանագիրը տակաւին օտար դեսպաններուն չէ հաղորդուած։

Վիեննա.—Նոյն Ֆրայէ Բրեսք Զինու խնդրին վրայ խօսելով կ'ըսէ.—Վի-Հուանկ-Զանկ Բէքինն հասաւ և չաբաթ օրը այցելութիւն տուաւ դեսպաններուն։ Տակաւին կարելի չէ յուսալ թէ հաշտութեան բանակցութիւնները պիտի սկսին, վասն զի նախ հարկ է որ Տէրութեանց միջեւ համաձայնութիւն մը գոյանայ։ Արդարեւ կարգ մը կէտերու մասին անհամաձայնութիւն մը կայ եւրոպական դահլիճներուն միջեւ։ Կ'երեւայ թէ Տէրութիւնները չեն ընդունած Ռուսիոյ առաջարկութիւնը՝ Զինէն պահանջուելիք հատուցումները Լա Հէի իրաւաբարական ատեանին յանձնելու համար։ Տէրութիւնները այնպէս կը նկատեն թէ այդ մասին իրաւաբարի դիմելու հարկ չկայ, քանի որ հատուցմանց խնդիրը Տէրութեանց իւրաքանչիւրին և Զինու միջեւ կարգադրուելիք բան մըն է. նաեւ այդ մասին Տէրութեանց չահերուն պաշտպանութիւնը անոնց իւրաքանչիւրին Բէքինի դեսպանները կրնան կատարել։»

ՉԻՆՈՒ ՄԵԾ ՉԻՆԱՐԱՆԸ

Գերլին, 15 հոկտ.—Բէքինէն կը հեռագրեն թէ Զինական այն մեծ զինարանը, ուր Զինացիները ահագին քանակութեամբ ռազմամթերք և մանաւանդ յիսուն թընդանօթ պահած էին, ռուս զինուորներուն կողմէ յանձնուեր է գերմանական զինուորներուն։ Զարը արդէն հրամայած էր որ զինարանին մէջ գտնուածները կէս առ կէս բաժնուին ռուս և գերման զինուորներուն միջեւ։ Զինացիներուն համար թէև ըսուեցաւ որ այդ զինարանը թողնէ առաջ 78 ական փոքած էին հոն, սակայն Ռուսերը մինչեւ հիմա այդ տեսակ բան մը չգտան։ Գերմանները պիտի չարունակեն խուզարկութիւնները։ Ռուսերուն քաշուելէն է վեր Գերմանները գրաւեցին նաեւ Չինու արտաքին գործոց Խորհուրդին պաշտօնատունը։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մինչդեռ Անգլիոյ պահպանողական ու միութենական լրագիրները իրաւամբ կ'ուրախանան ընտրութեանց արդիւնքին վրայ, ազատական կուսակցութեան թերթերն ալ չատ տժգոհ չեն երեւար։ Պահպանողականները թէեւ 1895ի 411 ձայնի մեծամասնութիւնը չեն ունեցած, սակայն, ուրախանալու պատճառներ ունին, վասն զի անոնց յաղթանակը վճռական է։ Ընդդիմադիրներն ալ կրնան գոհ ըլլալ ընտրութեանց արդիւնքէն, վասն զի 1895ին աւելի երեք կամ չորս անգամ չահեցան։ Նախարարական կուսակցութեան լրագիրները իրենք իսկ կը խոստովանին թէ գաւառներուն մէջ ազատականները յառաջդիմութիւններ ըրած են, մինչդեռ միութենականները քաղաքներուն մէջ աւելի չահած են։ Անգլիոյ լրագիրներէն չատերը կարծիք կը յայտնեն թէ Լորտ Սոլզպէրի միեւնոյն պահպանին գլուխը անցած պիտի ներկայանայ նոր Խորհրդարանի։ Ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, թագուհիին նախագահութեամբ տեղի ունեցած նախարարաց Խորհուրդի մը մէջ որոշուեցաւ փոխարար 15ին գումարել նոր Խորհրդարանը։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՖՐԻԿԷ

Սիմլա, 15 հոկտ.— Լորտ Ռոպերթս հեռագրեց Հնդկաստանի փոխարքային թէ իր ազդեցութիւնը բանեցնէ, որպէս զի հարաւային Ափրիկէ գտնուող հնդիկ կամաւորներ փամանակ մը ևս չարունակեն իրենց ծառայութիւնը։ Լորտ Ռոպերթս համոզում յայտնեց թէ պատերազմը գրեթէ աւարտած կրնայ նկատուիլ։ բայց պէտք է որ բոլոր պատերազմիկները մինչեւ վերջը մնան։

Ֆիլիբօլի.—Ամէն վայրկեան քաղաքին վրայ բլալիք յարձակումի մը կը սպասուի, վասնզի վերջին երեք դիշերները պոչերու չրջուն պահակախումբեր տեսնուած են Սբրինկֆոնթեանի մօտ։ Բաղաքապահներէն երկու հոգի սպաննուեցան և ուրիշ մը վիրաւորուած գերի ինկաւ։ Բաղաքապետը ազդու միջոցներ ձեռք առաւ քաղաքին պաշտպանութեանը համար։ Հոգի ամրոցներ և պատնէշներ չինուեցան։ Բաղաքացիներէն պահակախումբեր կազմուեցան, որոնք վերջին երեք դիշերները հսկեցին գլխաւոր բարձունքներուն վրայ։

Ռուսքենպուրգ.— Պրօտուուտ զօրավարը, երէկ, հոս գրաւեց 14 ական և հինգ հոգի գերի բռնեց։ Մէկ վիրաւոր միայն ունեցաւ։ Լորտ Մէթհուէն այսօր հոս հասաւ։

Լուրենսօ-Մարքեզ.—Բրիւկէր նախագահին գոյքերը Կեյտերլանց հողանտական նաւը դրուեցան։ Կը կարծուի թէ նախագահը հինգշաբթի առտու ճամբայ պիտի ելլէ։

Բարեյոյ.—Լորտ Ռոպերթսի հրամանով հրանգ տրուեցաւ, որպէսզի Թրանսվալի բոլոր փախստականներուն վերադարձը յետաձգուի։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Մ. Նահանգաց նախագահական ընտրութեան չուրջը կատարուած պայքարը Անգլիոյ ընտրութիւններէն աւելի հանրային կարծիքին հետաքրքրութիւն կը պատճառէ, վասնզի Մ. Նահանգաց ամբողջ ժողովուրդը կրկնսին մէջ նետուած է իրեն համար արդար նկատած դաշը չահելու համար։ Երկու կողմի ծրագիրները յայտնի են։ Պ. Գրաերը կը պահանջէ հետեւիլ առանդութեան, որ այնքան հրաչալի բարգաւաճում մը տուած է երկրին, և զգոյշ կենալ զինուորականութենէն և երկիրներ գրաւելու դաղափարէն։ Պ. Մաք Քինլիի վերընտրութեան կուսակիցները կը հաւանին անոր հետեւած արտաքին քաղաքականութեան, որ է Անթիլեանց սպանիական կղզիներուն և Փիլիպպինոց տիրապետութիւնը և Մայրագոյն Արեւելքի մէջ զինուորական միջամտութիւնը։ Պ. Մաք Քինլիի հակառակորդները կ'ըսեն թէ Բուպայի, Փիլիպպինոց և Մայրագոյն Արեւելքի մէջ կատարուած դործը հանրային կարծիքին վստահութիւն մը չի ներշնչեր ապագայ քաղաքականութեան վրայ, եթէ Պ. Մաք Քինլի վերընտրուի։ Կը վախցուի թէ անգամ մը այդ չուղին հետեւելէ ետքը կարելի չըլլայ դադրիլ և ստիպողականութիւն մը առաջ գայ նաւատորմը ու բանակը վերակազմել ու աւելցնել և դրամական ահագին զոհողութիւններ ընել՝ պէտք եղած ատեն ազդու կերպով ոյժ տալու համար Ուաշինկթընի դահլիճին արտաքին քաղաքականութեան։ Մ. Նահանգաց հանրապետութիւնը պիտի վնասուի, վասն զի երկրակալութեան քաղաքականութիւնը առեւտրական չահերուն կը հնասէ։ Մ. Նահանգաց զանազան մասերուն մէջ Պ. Գրաերնի յաջողութիւնը ապահով կ'երեւայ, բայց վերջնական յաղթանակը Նիւ-Եորքի նահանգին կախում ունի, որուն քուէները այնչափ չատ են որ կրնան հակակշռել միւս նահանգներուն քուէարկութեանց արդիւնքը։ Այդ ընտրութեան արդիւնքին վրայ, սակայն, կարելի չէ դուշակութիւն մը ընել, վասն զի Մ. Նահանգաց նախագահական ընտրութիւնները միչտ ահագին անակնկալներ ունին։

ԱԻՍՏՐԻՈՅ ԵԼԵՒՄՈՒՏՔԸ

Ֆրէյտենպպոթի մէջ կը կարդանք.— «Թանի անգամներ գրոյց եղաւ թէ Աւստրիոյ երկամակաղ վարչութիւնը 40 միլիոն ֆիորինի փոխառութիւն մը կնքելու մտադիր է և թէ այդ նպատակով գլխաւորաբար Բարիզի հրապարակին պիտի դիմէ։ Այդ փոխառութեամբ պիտի վճարուի եղեր աւստրահունգարական պանքային եղած 40 միլիոն ֆիորինի պարտքը, որուն պայմանաժամը տարւոյս վերջը կ'աւարտի։ Արդ, մեր առած տեղեկութիւններուն նայելով, այս տարի բաւական տրամադրելի դրամ կայ և թէ այս տարուան ուսուցեալ տարեշրջանին վիճակն ալ գոհացուցիչ է։ Հետեւաբար չատ հաւանական կ'երեւայ որ պանքային պարտքը այդ տրամադրելի գումարներով վճարուի։»

ԱԻՍՏՐԻԱ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ

Ֆրէյտենպպոթի մէջ կը կարդանք.— «Կարգ մը լրագիրներ իրր կատարեալ իրողութիւն մը կը յայտարարեն Վատիկանի աւստրիական դեսպան կոմս Ռէվէրթերայի իր պաշտօնէն քաշուիլը։ Ինչպէս արդէն գրած ենք, կոմս Ռէվէրթերա իր պաշտօնատեղին պիտի դառնայ։ Շատ բնական բան մըն է որ տարիքը առած և երկար ատեն պաշտօն վարած ըլլալուն համար՝ նշանաւոր դիւանագէտը փափագ յայտնած ըլլայ յառաջիկայ ձմեռ հանգստեան կոչուիլ, սակայն իր տեղ նոր մը չտիտի կարգուի անմիջապէս։ Սխալ է լրագիրներուն այն կարծիքը թէ կոմս Ռէվէրթերա եւս կանչուելուն կամ պաշտօնէ քաշուելուն պատճառն են նորագոյն դէպքեր, որոնցմով կը զբաղին լրագիրները։ Մեր տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Ռէվէրթերայի երկարատեւ պաշտօնավարութեան եղանակի մասին եղած քննադատութիւնները չեն համապատասխաններ բնաւ պաշտօնական շրջանակներու մէջ տիրող կարծիքին՝ և այն աննպաստ կացութիւնը, զոր շատ տեղերու մէջ ցոյց կուտան իր մասին մեր յարաբերութեանց վատիկանի հետ՝ աւելի յուզում առաջ բերելու բնոյթ ունի քան թէ ստոյգ բլալու։»

ՕՍՊՔԱՐ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Ինչպէս ծանուցուեցաւ, Նուէյտ-Նորվեկիոյ թագաւորը վեց օրէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէ։ Պերլինի թերթերը կ'ըսեն թէ Օսքար թագաւորին հիւանդութիւնը կուրծքի սաստիկ բորբոքումն է, այլ թոքին մէջ խուռն կը գոյանայ. բոլորովին ոյժէ ինկած է, սակայն լաւ կը քնանայ. բաղկերակը և ջերմութիւնը տարական վիճակի մէջ են։ Բրիսթիանիա կատարելիք ուղեւորութիւնը անորոշ կերպով յետաձգուած է։ Ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, գահաժառանգ իշխանը խնամակալի պաշտօն կը վարէ։

ԲՐԱՆՍՎԻԿ ԵՒ ՊԵԼՖԻՐԹԻ

Բարիզէն հոկտ. 15 թուականով կը հեռագրեն Պէրլինի թերթերուն թէ Պելֆիրթի թաղամասը որ մինչեւ այսօր անպաշտօն կերպով Բաթել կը գտնուէր, նոյն օրը կէս օրէն վերջը, պաշտօնապէս այցելութիւն տուեր է Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին՝ Էլիզէի պալատան մէջ։ Պ. Լուպէ նոյն օրը փոխադարձ այցելութիւն տուեր է Պելֆիրթի թաղաւորին։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գերմանիոյ կառավարութիւնը կարելոյ փոփոխութիւններ պիտի ընէ Բիլի նաւահանգիստին ամրութիւններուն նկատմամբ։ Մախքը երկուքուկէս միլիոն մարք կը հաշուուի։

—Սեւ Լերան Միլենա իշխանուհին, Իտալիոյ Էլենա թագուհիին մայրը, Ննունդին Հռոմ պիտի երթայ։

—Անցեալ ամսուն Անգլիոյ ներածութեանց գումարը 2,511,773 անգլիական ոսկի աւելի եղաւ և արտածութիւնները՝ 2,185,004 ոսկի աւելի, բաղդատելով անցեալ տարուան նոյն շրջանին։

—Վիեննայի գիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Երբեակ Զինակցութիւնը պայմանագրին լրանալն շատ առաջ պիտի վերանորոգուի, բայց դաշնադրութեան զանազան կէտերու մասին բաւական կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի ըլլան։

—Իտալիոյ թնդանօթներու նոր չինութիւնները բաւական առաջացած են։ Ցառաջիկայ ամսուն թնդանօթներու առաջին դունը նոր թնդանօթներով պիտի սպառազինուի։

—Ցունսասանի թագաւորը չորեքշաբթի օրը Նախագահ Պ. Լուպէի հետ տեսակցեցաւ։ Այսօր Էլիզէի պալատին մէջ շքեղ հացկերոյթ մը պիտի տրուի ի պատիւ Եոլիկոս թագաւորին։

—Ցունսասանի Օլկա թագուհին՝ իր որդւոյն Խրիսթոյով իշխանի հետ՝ Նրպանsars զբօսանաւով երկուշաբթի օրը Սեվաստոբոլէն ճամբա ուղեւորեցաւ։ Զարը, Զարուհին ու մեծ դուքսերը զբօսանաւ երթալով բարի գ

խօսքեր ըրեր և յանձնարարեր է դեսպանին իր անկեղծ մաղթանքները հաղորդել Վեհ. Ցարին Եոսէֆ Թագաւոր-Կայսեր։ Կայս. հացկերոյթին ատեն Վեհ. Սուլթանը կը կրէր Ս. Ստեփաննոսի պատուանշանին մեծ խաչը։ Սեղանէն ետքը, Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեր է դեսպանը առաջնորդել այն սրահը, ուր ցուցադրուած են Իր կայս. յորելեանին առթիւ ղրկուած թանկագին նուէրները։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ. — Ծանուցուեցաւ թէ Վեհ. Սուլթանը հրամայած է ծովային պաշտօնարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմելով, քննել անգլիացի նաւային նախկին սպայի մը ծրագիրները՝ օսմ. նաւատորմը վերակազմելու մասին։ Կայս. ուրիշ Իրատէ մէջ հրամայեց որ այդ քննութեանց առթիւ երկրին, տէրութեան ու գանձուն շահերն ալ նկատուին։ Գանձուն առնուին և քննութիւնները շուտով աւարտելու համար ամէն ջանք չխնայուի, վասն զի նաւատորմին շինութեան և սպառազինութեանց մասին տրուելիք որոշումները անգլիացի այդ սպային պիտի հաղորդուին։ Այդ անձը առջի օրը տեսակցեցաւ ծովային նախարարին հետ։ Անգլիացի սպային պատրաստած ծրագիրները՝ նոր դրութեամբ զրահաւորներու ու յածաւորակներուն շինութեան և անոնց ծախքին ու սպառազինութեան մասին՝ անգլիերէնէ Թուրքերէն թարգմանուելով յանձնուեցան ծովային նախարարութեան։

ՀԻՆԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. — Շինութեան յանձնաժողովը հեռագրեց Սուրիոյ կուսակալութեան որ գիծին շինութիւնը Մէգրիպէն ու Գաէֆմը Շերիֆէն սկսուի և փութով առաջ տարուի։ Սուրիոյ կուսակալութիւնն ալ ըստ այնմ հարկ եղած միջոցները ձեռք առաւ։

ՀԻՆԱԶԻ ՀԵՌԱԳՐԱԹԵԼԸ. — Մինչեւ թէպուզ բերդը երկարած է որ Միւտվիվերէի կայանէն 140 քիլոմէթր հեռաւորութիւն ունի։ Թէպուզ հեռագրական տնօրէնութեան կեդրոն եղած է։

ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ. — Բ. Դրան արտաքին թղթակցութեանց քարտուղար Նուրի պէյէ, առաջին թարգմանիչ Տավուտ էֆ.է, իրաւագէտ խորհրդական Հագգը պէյէ և Ռուսիոյ դեսպանատան առաջին թարգման Պ. Մաքսիմովէ կազմուած յանձնաժողովը որ իր պաշտօնը աւարտած էր, տեղեկագիր մը պատրաստելով մատոյց Մեծ-Եպարքոսին։

ԹՈՒՐԲԻՆ. ԵՒ ՍԵՐԳԻՍ. — Ծանուցուեցաւ թէ սերպ պատուիրակը առաջարկած էր որ մինչեւ որ առեւտրական վերջնական դաշնադրութիւն մը կնքուի, անցեալ տարուան առժամեայ պայմանագրութիւնը գործադրուի և մաքսային ընդհանուր սակացոյցը դադրի։ Օսմ. պատուիրակները այդ մասին զանազան պայմաններ առաջարկած և պահանջումներ ըրած էին։ Սերպիոյ դեսպանը այդ մասին իր կառավարութենէն հարկ եղած հրահանգը ստացած ըլլալով, պաշտօնապէս տեղեկութիւն հաղորդեց Բ. Դրան։

ԹՈՒՐԲԻՆՈՅ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԻՋԵւ կնքուելիք հիւպատոսական պայմանագրութեան յանձնաժողովին ամէնէն վերջին տեղեկագիրը մատուցուեցաւ Մեծ-Եպարքոսին։

ԹՈՒՐԲԻՆ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ.—Ներքին ու արտաքին գործոց նախարարութիւններուն և Թէհրանի օսմ. դեսպանատան ու Պարսկաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան միջեւ կատարուած բանակցութիւններու հետեւանքով, որոշուած էր օսմ. և պարսիկ պաշտօնատարներէ յանձնաժողով մը կազմել, որպէս զի պարսիկ աշիրէթներու պատկանող կարգ մը աւազակներու կողմէ օսմ. սահմանագլուխի գիւղերէն կողոպտուած անասունները ու գոյքերը ետ առնուին ու իրենց տէրերուն վերադարձուին։ Արդ, Բ. Դրան կողմէ կարգուած պաշտօնեաները Հէքքեարիի Կեսալար գաւառակին սահմանագլուխը հասած են. ուստի Որմայի տեղական կառավարութեան ու հիւպատոսին գրուած է որ պարսիկ պաշտօնեաներն ալ փութով նոյն տեղը ղրկուին։

—Այսէն կը գրեն թէ Պարսկաստանի աշիրէթները բարեկարգելու և տեղւոյն վաճառականներու կողոպտուած ապրանքները ետ առնելու համար Սալմասի մէջ հեծելազօրքերու բանակ մը կազմուած և հրամանատարութիւնը յանձնուած է Իսմայիլ Գուլի Միրզայի որ արդէն հոն հասեր է։ Այդ հրամանատարը Սոմայի աշիրէթը բոլորովին նուաճեր է. յետոյ սահմանագլուխը դտնուած Մամոի աշիրէթին վրայ քալելով, ցեղապետը՝ Սէրհէնք Մէհմէտ՝ և ուրիշ երեք հոգի մահուամբ պատժեր է։ Բեարտոր աշիրէթի ցեղապետներէն Թիմուր աղայի արբանեակ երեք հոգի՝ աւազակութիւն ըրած ատեններն ձերբակալեր է։ Տորին անուն մարդ մը, անցեալ չորեքշաբթի, թնդանօթին բերանը կապելով, անոր վեց տարեկան տղուն կրակ ընել տուեր և մարդը օդը ելեր է։

ԻԶՄԻՐԻՆ կը գրեն թէ տեղւոյն անգլիական գաղթականութիւնը, Միջերկրականի բրիտանական նաւաբաժնին հրամանատար Սըր Ճոն Ֆիշէրի կողմէ Ռէնճուն զրահաւորին մէջ տրուած հացկերոյթին փոխարէն, պարահանդէս մը տուեր է Նիու-Բրլպի սրահին մէջ որ ծաղիկներով և դրօշներով զարդարուած էր։ Այսրեղի կուսակալ Բեամիլ փաշա և օսմ. բարձրաստիճան պաշտօնատարներ ալ ներկայ դտնուեր են։ Պարերը կէս գիշերէն երկու ժամ առաջ սկսելով չորս ժամ տեւեր են։

ԺԱՆՏԱԽՏ.—Միքրոպաղնեական վարժարանին մէջ կը պատրաստուի տոքթ. Եէրսինի պատրաստած չիճադեղը ժանտախտին դէմ։

—Լոնտոնէն առնուած լուրերու նայելով ժանտախտի ծանուցուած դէպքը պատահեր է արեւելեան թաղին մէջ։ Վարակեալն է Կլասկոյէն հոն գացած անձ մը որ նոյն քաղաքէն իր հետ տարած յարդերուն վրայ պառկած էր։ Միքրոպաղնեական քննութեամբ հաստատուեր է թէ հիւանդութիւնը ժանտախտ չէ։ այլ ուրիշ սխտ մը՝ համանման ախտանիշերով։

ՇՈՎԱԿԱԼ ՊԻՐԻԼԷՎ, Միջերկրականի ռուսական նաւաբաժնին հրամանատարը, քանի մը սպաներու հետ Երուսաղէմ պիտի այցելէ։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանատունը, երկի, Պէյօլիքտէրէի ամարանոցէն Բերա փոխադրուեցաւ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ դեսպանատունը Թարապիայի ամարանոցէն Բերա փոխադրուեցաւ։

ՍՈՒՍԱՄԻ գինը ինկած է եւրոպական հրապարակներուն վրայ։

ՓԱՍՏԱԲԱՆ Պ. Անթոնիօ տէ Կրաթի, որ երկար ատենէ ի վեր հիւանդ էր, առջի օրը մեռաւ։ Պ. տէ Կրաթի կ. Պոլսոյ փաստաբանական մարմնոյն նշանաւոր անդամներէն էր։ Երբեմն Լեվանթին և Սեմաֆոր անուն լրագիրներ հրատարակած էր կ. Պոլսոյ մէջ։ Պ. Անթոնիօ տէ Կրաթի աւստրիացի սլաւ էր։

ՄԱՔՍԱՆՆԳՈՒԹԻՒՆ. — Իզմիր ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ՝ ըսելով որ Իզմիրլիոյ մէջ կատարեալ հակոզութիւն չըլլալուն համար մաքսանենգութիւններ կը գործուին։ Նաեւ թէ բժշկական քննութեան ենթարկուած առարկաները բնաւ չեն քննուիր։

ՀՆԱՍԱԿԱՐ ԳՈՆԵԱԲԵՆԵՐ. — Թուրք լրագիրները ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը հրաւիրելով կ'ըսեն թէ այս միջոցիս առողջութեան վնասող կարգ մը գոնեաքներ կը բերուին և անոնց մեծ մասը առանց քննուելու Տրապիզոն և ուրիշ տեղեր կը ղրկուին։

ԽԱՌՆՈՒՐԴԻ ԻՒՂԵՐ. — Թուրք լրագիրները յոյս կը յայտնեն թէ Բաղաքապետութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք պիտի առնէ՝ առողջութեան վնասող կարգ մը իւղերու մասին, մանաւանդ Անտոն անուն մարդու մը նկատմամբ որ խառնուրդ իւղեր կը պատրաստէ և իբրեւ Հալէպի կարագ կը ծախէ։

ԽՈՉԱԿՆԵՐՈՒ ՄԱՔՍԸ. — Մաքսային վերատեսչութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ Ամասիայի խոզակէն զատ, միւս խոզակներէն սակացոյցին համաձայն մաքս առնուի, իսկ անկէ դուրս մնացած ծակ ու զոյգ խոզակներէն՝ հրապարակի գնոյն համաձայն։

ՊԱՐԱՅԻՑ Շահը մեծարժէք մատանի մը նուիրեց կրթական նախարարութեան քնիչ ժողովին անդամ և Սիթէր տարեալով ճաթ ոսկի կոմիսարիատ մը ալ։ Տղան կեդրոնական բանտին հիւանդանոցը տարուեցաւ, ուր հարկ եղած դարմանները եղան, բայց կէս գիշերին մեռաւ։ Կառապանը՝ Պէքիր ձերբակալուեցաւ։

ՊԻԼԷՃԻԿԻ բանտին մէջ Իսմայիլ ու Նամիկ անուն երկու դատապարտեալներ սպաններ են Մահմուտ անուն ուրիշ դատապարտեալ մը։ Կառավարիչը բանտ երթալով դաշոյնները և ուրիշ հատու զէնքերը հաւաքել տուեր է։ Հետեւեալ օրը, կ'ըսեն թուրք թերթերը, Ահմէտ անուն բանտարկեալ մը դաշոյնով ծանրապէս վիրաւորեր է Մէհմէտ Բէհլիվան անուն բանտարկեալը։

ՏՈՒԹ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՊԷՅ ԱՐԱՊԵԱՆ գիւղագնացութենէ վերադառնալով՝ իր բնակութիւնը հաստատած է Կէտիք Փաշա, Սարայ Իչի, թիւ 30 Թագաւորեան էֆ.ի տունը, ուր հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր առաւօտ և երեկոյ։ Ուրբաթ օրերը ձրի 1—10

ԱԿԻԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Ակռաներու չգոյութիւնը կը զնսէ արտասանութեան և դէմքը կը տգեղցնէ։ Առանց լաւ ակռաներու, բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան չի կայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չի կայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան իրենց կեանքը։ — Ուրեմն խորհուրդ կու տանք ատամնագործ տիկներու դիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել երերուն և անարմատ ակառները արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակառները պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, և այլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամէնէն փափուկ, ամէնէն ջղային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պառիի լի-վին գոհ մնալու համար։ Արդէն իրեն դիմողը կատարեալ գոհ մնալէն ետքը միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դտնուի ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուն 5, Բերա, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

ԼՈՅՍ չարաթաթերթի Զ. տարեշրջանի 14երորդ թիւը հրատարակուեցաւ այսօր հետաքրքրաշարժ ճոխ պարունակութեամբ։—Տարեկան 50, վեցամս. 25 և հատը 1 ղրուշ։

Դիմել առ Մարտիրոս Տէօքմէճեան, տնօրէն Լոյսի, Նորատունկեան խան, Գալատիա։

ԱՆՁՐԵՒ. — Այսրնի նահանգին մէջ, ուր ժամանակ մը ի վեր երաշտութիւն կը տիրէր, վերջերս բաւական անձրեւներ տեղացեր են, ուրախութիւն պատճառելով երկրագործներուն։

ԳԱՏԳԻՒՂԻ մէջ անցեալ օգոստոսին պատահած հրդեհէն վնասուող հայ, յոյն և կաթոլիկ 17 ընտանիքներու ի նպաստ տրուած թատերական ներկայացումէն 5274 ղրուշ գոյացաւ։ Այդ գումարը, անցեալ ուրբաթ օր, Գատրգիւղի Հայոց եկեղեցիին մէջ՝ տեղւոյն ոստիկանապետ Իսմայիլ էֆ.ի, թաղական Խորհուրդին անդամ Մուրատեան Նազարէթ էֆ.ի, Մուխթար Հաճի Գրիգոր ու Գեորգ էֆ.ներու և Ցունաց թաղական Խորհուրդին անդամներէն Զախարով էֆ.ի կողմէ բաշխուեցաւ նոյն ընտանիքներուն, որոնք բաբեմաղթութիւններ ըրին Վեհ. Սուլթանին համար։

ՀԵՌԵԼԱՆԻՒՈՎ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.— Անցեալ օր երկու ամերիկացիներ՝ Պ. Տիկիւ Հէյցէլ մայրաքաղաքս ժամանեցին երկու հոգինոց հեծելանիւով։ Ասոնք Մ. Նահանգներէն ապրիլ 12ին ճամբայ ելած են նոյն օրը ամուսնանալէ ետքը։ Մ. Նահանգաց հեծելանիւներու Ընկերութիւնը տասը հազար անգլիական ոսկի պարգեւ խոստացած է 26,405 քիլոմէթրի հեռաւորութիւն մը հեծելանիւով անցնելով աշխարհի շրջանը կատարողին։ Ուղեւորութիւնը երկու տարի պիտի տեւէ։ Պ. ու տիկին Հէյցէլ այդ պարգեւը շահելու կ'աշխատին։

ՄԱՔՍԱՆՆԳՈՒԹԻՒՆ. — Իզմիր ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ՝ ըսելով որ Իզմիրլիոյ մէջ կատարեալ հակոզութիւն չըլլալուն համար մաքսանենգութիւններ կը գործուին։ Նաեւ թէ բժշկական քննութեան ենթարկուած առարկաները բնաւ չեն քննուիր։

ՀՆԱՍԱԿԱՐ ԳՈՆԵԱԲԵՆԵՐ. — Թուրք լրագիրները ձեռնհաս պաշտօնարանին ուշադրութիւնը հրաւիրելով կ'ըսեն թէ այս միջոցիս առողջութեան վնասող կարգ մը գոնեաքներ կը բերուին և անոնց մեծ մասը առանց քննուելու Տրապիզոն և ուրիշ տեղեր կը ղրկուին։

ԽԱՌՆՈՒՐԴԻ ԻՒՂԵՐ. — Թուրք լրագիրները յոյս կը յայտնեն թէ Քաղաքապետութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք պիտի առնէ՝ առողջութեան վնասող կարգ մը իւղերու մասին, մանաւանդ Անտոն անուն մարդու մը նկատմամբ որ խառնուրդ իւղեր կը պատրաստէ և իբրեւ Հալէպի կարագ կը ծախէ։

ԽՈՉԱԿՆԵՐՈՒ ՄԱՔՍԸ. — Մաքսային վերատեսչութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ Ամասիայի խոզակէն զատ, միւս խոզակներէն սակացոյցին համաձայն մաքս առնուի, իսկ անկէ դուրս մնացած ծակ ու զոյգ խոզակներէն՝ հրապարակի գնոյն համաձայն։

ՊԱՐԱՅԻՑ Շահը մեծարժէք մատանի մը նուիրեց կրթական նախարարութեան քնիչ ժողովին անդամ և Սիթէր տարեալով ճաթ ոսկի կոմիսարիատ մը։ Տղան կեդրոնական բանտին հիւանդանոցը տարուեցաւ, ուր հարկ եղած դարմանները եղան, բայց կէս գիշերին մեռաւ։ Կառապանը՝ Պէքիր ձերբակալուեցաւ։

ՊԻԼԷՃԻԿԻ բանտին մէջ Իսմայիլ ու Նամիկ անուն երկու դատապարտեալներ սպաններ են Մահմուտ անուն ուրիշ դատապարտեալ մը։ Կառավարիչը բանտ երթալով դաշոյնները և ուրիշ հատու զէնքերը հաւաքել տուեր է։ Հետեւեալ օրը, կ'ըսեն թուրք թերթերը, Ահմէտ անուն բանտարկեալ մը դաշոյնով ծանրապէս վիրաւորեր է Մէհմէտ Բէհլիվան անուն բանտարկեալը։

ՏՈՒԹ. ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՊԷՅ ԱՐԱՊԵԱՆ գիւղագնացութենէ վերադառնալով՝ իր բնակութիւնը հաստատած է Կէտիք Փաշա, Սարայ Իչի, թիւ 30 Թագաւորեան էֆ.ի տունը, ուր հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր առաւօտ և երեկոյ։ Ուրբաթ օրերը ձրի 1—10

ԱԿԻԱՆԵՐՈՒ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Ակռաներու չգոյութիւնը կը զնսէ արտասանութեան և դէմքը կը տգեղցնէ։ Առանց լաւ ակռաներու, բնաւ կատարեալ ծամողութիւն չկայ, առանց կատարեալ ծամողութեան բնաւ կատարեալ մարսողութիւն չկայ, առանց մարսողութեան չի կայ սննդառութիւն, առանց սննդառութեան չի կայ առողջութիւն, և առանց առողջութեան իրենց կեանքը։ — Ուրեմն խորհուրդ կու տանք ատամնագործ տիկներու դիմել Տքթ. Պառիի, միակ ատամնաբոյժը որ երկու անգամէն կրնայ տեղը դնել երերուն և անարմատ ակառները արհեստական ամենագեղեցիկ ու ամենահաստատուն ակառները պատրաստել առանց քիմքի, կեռերու, զսպանակներու, և այլն, որոնք լաւ արտասանութեան հետ կատարեալ ծամողութիւն կ'ապահովեն։

Ամէնէն փափուկ, ամէնէն ջղային անձերը կրնան կատարեալ ապահովութեամբ դիմել Տքթ. Պառիի լի-վին գոհ մնալու համար։ Արդէն իրեն դիմողը կատարեալ գոհ մնալէն ետքը միայն ստակը պիտի վճարէ։

Ամէն օր կը դտնուի ժամը 9էն (Ը. Ե.) մինչեւ իրիկուն 5, Բերա, Ֆրանսական դեսպանատան դէմը, 374 թիւ տունը։

Ազգային Լուրեր

Խառն ժողովը երէկ կրցաւ մեծամասնութեամբ գումարուիլ։ Կրօնական ժողովէն ներկայ էին երկու ատենապետ եպիսկոպոսները, Պատրիարքական Փոխանորդը, Այվազեան Սրբազանը և Խանճեան, Սեթեան ու Սանտալճեան քահանաները։ Քաղաքական ժողովէն ներկայ էին Բարձր. Տատեան և Ասլանեան Ատենապետները, Հայոց Ազգային Սահմանադրութեան Մ. Պատրիարքին, ուշադրութեան առնելով ուսուցչութեան ընտրելեաց քննիչ յանձնաժողովի տեղեկագիրը, անոր նախաքննութիւնը յանձնեց իր անդամներէն Հրանտ Ասատուր էֆ.ի։ Նախորդ նիստի որոշման համաձայն՝ խորհրդակցութիւններ կատարեց Գումգապուի, Բերայի և Գատրգիւղի ազգ. վարժարանաց տնօրէն էֆէնտիներուն հետ, հարկ եղած հրահանգները հաղորդելով անոնց, իրենց պաշտօնին կիրառութեան մասին։ Խորհուրդը որոշեց իր յաջորդ նիստին հրաւիրել մայրաքաղաքիս ուրիշ թաղային վարժարանաց հինգ տնօրէնները, և այսպէս յաջորդաբար։ — Գասըմ Փաշայի Թաղ. Խորհուրդի դիւանին և քարտուղիին հետ խորհրդակցութենէ մը ետքը, նոյն թաղի ազգ. նախակրթարանին ուսուցիչ կարգեց Պալաթու ազգ. վարժարանին նախկին վկայեալ ուսուցիչ Գարամանեան Գառնիկ էֆ.։ Նոյնպէս նոյն վարժարանին այցելու բժիշկ նշանակեց Տքթ. Աբրահամ պէյ Նազարեան։ — Հաստատեց Գումգապուի դուրսի վարժարանին տնօրէն Պէշգաեան Պողոս էֆ.ի պաշտօնը, նոյն վարժարանին այցելու բժիշկ կարգելով նաեւ Տքթ. Գարամանեան էֆ.։ — Նկատելով որ մայրաքաղաքիս ազգ. վարժարանաց տնօրէն կամ աւագ-ուսուցիչներէն միայն 15ին ընտրութիւնները տեղեկագրուած և հաստատուած են ցարդ, որոշեց Մեսգեալ 25 թաղերուն վերստին գրել, փութացնելու համար կանոնին տրամադրութեան գործադրութիւնը։ — Ս. Պատրիարքը ըստ առաջարկութեան Խորհրդոյ՝ ի նպաստ ազգային բաղմաչատ ուսուցիչ Գաբրիէլ էֆ. Ներչապուհի նուիրահաւաքութեան կոնդակ մը յանձնած ըլլալով, Խորհուրդը յիշեալ էֆէնտիին հետ խորհրդակցութենէ մը ետքը, ձեռնարկեց նուիրահաւաքութեան գործին։— Քինութեան առաջ Գարթալի ազգ. վարժարանին արդի վիճակը և պէտք տեսաւ յառաջիկայ նիստին հրաւիրել վարժարանին ուսուցչուհին ի բացատրութիւն։ — Պէյօլիքտէրէի վարժարանին համար այցելու բժիշկ նշանակեց Տքթ. Լատֆիճեան էֆ.ն, և Գուզկունճուգ-Իճատիէի վարժարանաց՝ Տքթ. Խրիսոռունի էֆ.ն։ — Վերահաստատեց Տքթ. Շիրինեան էֆ.ն իբրեւ բժիշկ Գումգապուի վարժարանաց։ — Պալաթու Թաղ. Խորհրդոյ դիւանը՝ եղած հրաւէրի մը համաձայն՝ ներկայացած ըլլալով, խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան նոյն Թաղի Խորէնեան վարժարանի ուսումնական և մատակարարական վիճակին վրայ։

—Երուսաղէմի Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը մէկ շաբաթ առաջ մեկներ է իր Աթոռէն՝ Յոպպէ, ուր մէկ ամիս պիտի մնայ օդափոխութեան համար։ Պատրիարքին կ'ընկերանան երկու վարդապետներ և սարկաւագ մը։

—Թիրէպոլսոյի ազգայինները ժամանակէ մը ի վեր կը գանգատէին թէ չնորհքով քահանայ մը կը պակսի իրենց և թէ այդ պատճառաւ տեղւոյն եկեղեցին վակ կը մնայ ու կրօնական արարողութիւնները կ'անտեսուին։ Այս անգամ, նոյն թեմէն ստացանք նամակ մը, ուրկէ կը տեղեկանանք թէ տեղւոյն ազգայիններուն դիմումին վրայ՝ Զիւլալեան Տ. Շիրայ քահանան հոն ժամներ է և իրեն առաջին գործ ըրեր է, եկեղեցիին ու վարժարանին բացումը, աջակցութեամբ Թաղ. Խորհուրդին։ Տէր Հայրը բերել տուեր է արժանաւոր ուսուցիչ մը՝ որուն շնորհիւ կը յուսացուի բարեկարգ վիճակի մը մէջ պահել տեղւոյն վարժարանը որ ժամանակէ մը ի վեր չատ անկանոնութեամբ կը վարուէր։ Մօտ ատենէն վարժուհի մը ալ պիտի բերուի եղեր։

—Իւնեայէն կը գրեն.— «Տեղւոյս Ս. Մինաս եկեղեցիին քովիկը կը բարձրանայ Ս. Մեսրոպեան վարժարանը, բաւական ճաշակաւոր կառուցուած չէնք մը, որ պատիւ կը բերէ տեղւոյս հայ համայնութեան։ Վարժարանին միակ թերութիւնը պարտէզի մը չգոյութիւնն է, որով աշակերտները ստիպուած են փողոցները լեցուիլ զբօսանքի ատեն։ Թաղականութիւնը մտադիր է, կ'ըսեն, գնել դպրոցին կից տունը՝ անոր գետինը պարտէզի վերածելու համար։ Կ'աշակերտին 90ի չափ տղայ որոնք յանձնուած են տնօրէնի մը և օգնականի մը խնամքներուն։ Վարժարանը հաստատութիւն չունի. կը մատակարարուի ծնողքներու վճարած թոշակներով։ Քահանայ մը ունինք, Տ. Կամսար Փափազեան, զեղուկ անուն անձ մը, բայց ժողովուրդը գոհ կ'երեւայ անկէ, թերեւս անոր համար որ միշտ կը կարդայ թերթերու մէջ կարգ մը ուսեալ քահանաներու արարքը։ Իգական վարժարանը փակ է. վարժուհի չկայ։ Պոլսեցի վարժուհիներն ալ չատ դժուարահաճ են. այնպիսի թոշակ մը կը պահանջեն որու գոհացում տալ կարելի չէ։ Այն ատեն վարժարանի եկամտացոյցին մուտքին նեցարը մինչեւ երկինք կը բարձրանայ։ Անշուշտ առանց վարժուհիի չպիտի մնանք և արդէն մէկ քանի տեղեր կրկին դիմումներ եղած են։ Անցած տարի օրինաւոր վարժուհի մը ունէինք, Օր. Փառանձեմ Երէցեան՝ որ դժբաղդաբար չկրցաւ տարի մը պաշտօնավարել, անողոք հիւանդութեամբ մը վարակուած, իր ծննդավայրը՝ Օրտու գնաց, հոն ու մօրը փակել տալու համար իր աչքերը։ Վիճակիս առաջն. տեղ. Գնէլ Ծ. Վ. Գալէմքեարեան, հոս մէկ քանի օր մնալէ յետոյ, ամսոյս 9ին մեկնեցաւ Ցարեսա։ Երկտասարդ Արմաշեանը պարապ կենալ չի գիտեր։ Ցարեսայի թաղ. Խորհուրդը կազմեր և Աշչվերացի կիրակին օծեր է տեղւոյն Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին՝ որ 30 տարիէ ի վեր առանց օծման կը մնար։ Տեղ. Հայերը նոյն օրը մեկներ է Սամսոն, աւստրիական չոգենաւով։»

—Ներկայարեան Պետրոս վարդապետ երեսն առաջն. տեղապահ Հալէպի, երուսաղէմէն մեկներ է դէպի ի իր ծննդավայրը՝ Ատարազար։

—Պրուսայի Հայ-Հռոմէականաց առաջնորդ ՃամՀեան Սրբազան դրաւոր դիմում ըրած է Պատրիարքարան, նորադրեալ Իմմանուէլ վարդապետ Պալեանի Բէօթահիոյ հայ-հռոմէականաց առաջն. տեղապահութեան օրերուն պատկանող հաշուական անկախ խնդրոյ մը կարգադրութեան համար։ Ս. Պատրիարքը խնդիրը յանձնած է Կրօնական ժողովոյ ատենապետ Տ. Գրիգորիս Սրբազանի, որպէս զի այս մասին Իմմանուէլ վարդապետէն ստացած հարկ եղած տեղեկութիւնները։

Հեռագիր Այսօրուան

ԶԻՆՈՒ ԴԷՊԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 19 հոկտ.—Զինէն առնուած հեռագիրներու նայելով, Պոքսրբներները նորէն մեծ թիւով կը համախմբուին Հուի – Զայի մէջ։

—Ճարոնի կայսրը թախանձեց Զինու կայսեր Բէքին վերադառնալ՝ բանակցութիւնները դիւրացնելու համար։

ԲԱՐԻԶ.—Լի-Հունկ-Զանկ հեռագրեց Պ. Տէլքասէի որ հաշտութեան բանակցութիւնները սկսին։ Ֆրանսայի արտաքին գործոց Նախարարը հեռագրեց Բէքինի դեսպան Պ. Բիշոնի՝ ծանուցանել Լի-Հունկ-Զանկի թէ թշնամութիւնները այն ատեն պիտի դադրին, երբ չփոթութեանց բուն իսկ հեղինակները գլխատուին։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ֆրանսական զինուորները Զէ-Զաուն գրաւեր են, բուռն ընդդիմութենէ մը ետքը։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ.— Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ քաղաքական կաբինէտութիւն կուտան Բեդերսպուրգի չինական դեսպան Եանկ Եուի Խիմ ուղեւորելուն։ Դեսպանը Եալթա գնաց, հոն տեսնելու Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարար Լամտորֆ կոմսը։ Եանկ-Լու անոր հետ պիտի սահմանէ գլխաւոր կէտերը այն կարգադրութեանց որոնք Ռուսիոյ և Զինու միջեւ պիտի ըլլան՝ քաղաքական նեղկայ դէպքերուն առթիւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՆ.—Բէքինի ամերիկեան դեսպան Պ. Քոնգը կը հեռագրէ թէ Զինու կայսրը Բէքին պիտի վերադառնայ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

ՍՈՖԻԱ. — Սոպրանիէի նստաշրջանը պիտի բացուի հոկտ. 28ի կիրակի օրը։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ.—Պոքսրները գրաւեցին Ճէկէրսֆոնթայնը։

ԻՏԱԼԻԱ

ՆԱՖՈԼԻ.— Նախարարապետ Պ. Սարաքօ հոս եկաւ թագաւորին հետ խորհրդակցելու՝ ելմտական բարենորոգմանց ծրագրին նկատմամբ։

ԱՆԳԼԻԱՅՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

ԼՈՆՏՈՆ.—Կ'ըսուի թէ Խորհրդարանին գումարումէն անմիջապէս ետքը, Անգլիոյ կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ մեծապէս աւելցնել նաւատորմը։

ՎԵՐՔԻՆ ԺԱՄ

ԶԻՆՈՒ ԳՈՐԾԵՐԸ

ԲԱՐԻԶ, 19 հոկտ.—Բէքինէն կը հեռագրեն Հավասի թէ Լի-Հունկ-Զանկ ու Զինի իշխանը, ծանուցագիր մը յանձնելով Բէքինի դեսպանական մարմնոյն, յայտարարեր են որ Պոքսրբներուն շարժման մեղադրեալ անձնաւորութիւնները պիտի պատժուին։ Զինացի պաշտօնատարները կ'ընդունին դեսպանատան քանդման հատուցում ընելու սկզբունքը և կ'առաջարկեն բանակցիլ հաշուութեան վրայ. ուստի կը պահանջեն անմիջապէս դադրեցնել թշնամութիւնները, առաջարկելով դեսպաններուն տեսակցութիւն մը հոկտ. 21ին արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ։ Պ. Բիշոն պատասխանելով այդ ծանուցագրին, պահանջած է օրինակելի կերպով պատժել գլխաւոր յանցաւորները, յայտնելով որ առանց անոր թշնամութեանց դադարումը կարելի չէ։

ՎԻԵՆՆԱ. — Բոլիդիեն Քորէսբոնտենց կ'իմանայ թէ Ճարոն առաջարկեր է Տէրութեանց հրահանգ տալ Բէքինի իրենց դեսպաններուն՝ հաւաքաբար բանակցութեան ձեռնարկել, որպէս զի հաշտութեան բանակցութիւնները փութացուին ու դիւրանան։ Այս առաջարկութիւնը նպաստաւոր ընդունելութիւն մը գտեր է։

ԵՌԲՈՂԱՄԱ.— Ճարոնի կայսրը, պատասխանելով Զինու կայսեր նամակին, որով Մէքսոն հրաւիրած էր իր ազդեցութիւնը բանեցնել՝ հաշտութիւնը վերահաստատելու և Դայրագոյն Արեւելքի մէջ իրաց նախկին կացութիւնը պահպանելու համար, ծանոյց Զինու կայսեր թէ իրապէս եթէ հաշտութեան փափաքող է, պէտք է յետադիմական նախարարներուն տեղ յառաջադիմականներ անուանէ և նոր դահլիճ մը կազմէ։ Միւքատոն յորդորեր է նաեւ Զինու կայսրը անմիջապէս Բէքին դառնալ, անվնասելի կերպով ապացուցանելու համար թէ կը ցաւի Տէրութեանց դէմ գործուած բոլոր ոճիրները։

ՆԻԻ-ՆԻՐԻ.— Թիէն-Զինէն կը հեռագրեն.—Բաօ-Թինկ-Ֆուի արշաւանքին մասնակցող անգլիական զօրախումբը հոկտ. 15ին գրաւեց Վանկ-Զի-Աքու ամուր քաղաքը առանց ընդդիմութեան հանդիպելու։ Քաղաքին կուսակալը ծանոյց Անգլիացիներուն թէ օտար զինուորներ, որոնք Գերմանացի կամ Ցրանսացի ըլլալու են, հոկտ. 9ին Պոքսրբները վաներ են Վու-Զանի շրջականերէն, ծանր կորուստներ պատճառելով անոնց։

ԹՐԱՆՍՎԱԼ

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Ռոպէրթս Բրէթորիայէն կը հեռագրէ թէ պոէր զօրախումբ մը յաջողեր է ճէկէրսֆոնթայնն մտնել։ Ճակատամարտ մը կատարուելով անգլիացիներէն 9 հոգի մեռեր և 2 հոգի վիրաւորուեր են։ Պոէրներուն հրամանատարը և 20 զինուորներ մեռեր են։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Բ. Յ. ՄԱՀՃՈՒՊԵԱՆ

Ղալաթիա, Խավեար խան, թիւ 77

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ԼԻՎԵՐՊՈՒԼԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ԳԻՆԵՐ

19 Հոկտեմբեր 1900

Բպկ. պարկ Սպտ.	0 5.24	Դեկ. 3 Նեվ. 5.4
Ցորեն քիլէ Դեկտեմբեր	6/0 5/8	Մարտ 6/2
Խաճուկ՝ գանթար	»	37/3
Եամաք »	»	9/7 3/4

ՍԱԿԱՐԱՆ

Այսօր քիչ մը վրայ գրին գիները և ա՛գլիական քոնսոլիտը 25 սանգիմ աւելի բարձր է։ Սակարանին մէջ այս առաւօտ ք

ՄՈՒԶՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843 ԻՆ

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 563 ՄԻԼԻՈՆ 961 ՀԱԶԱՐ ֆրանկ

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուշտալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուրուիք.—Առատաձեռն պայմաններ, Ճվճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. ԱՄԷՏԷ ԳԱՌՕ, ընդհանուր գործակալ, Խասէէթ խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։ 579

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Արքայական հրամանագրով տրուհնուած 1853 անպտ. 26ին կառավարութիւնս հսկողութիւնոն տակ

Պէրլինի Վիքթորիան Գերմանիոյ ամէն էն հզօր Ընկերութիւնն է

Ապահովագր. դրամ մր. 967,321,496
Պահեստի դրամ մր. 270,096,743

ՊԷՐԼԻՆ ՎԻՔԹՈՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, արկած, ցկեանս թոշակ, եւն.

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Ժողովրդական ապահովագրութիւնն կեանքի վրայ. առանց բժշկական քննութեան

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը, կամ տղոյ ու որբերու համար օժիտ մը, շաբաթական փոքր վճարումներով.—(միևնոյն պայմանները կանոնաւոր ապահովագրութեան համար)։

Ապահովագրութիւն տոգենաւի, երկաթուղիի, թիւնելի եւն. արկածներու դէմ, ամբողջ կեանքին համար, շաբաթական փոքր վճարումով մը, սկսեալ Մէկ ՖՐԱՆՔԷ, և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (52 շաբաթ, այսինքն 52 ֆրանք), այս պէսով ամբողջ կեանքին համար ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 ֆ.՝ մահուան պարագային, 15,000 ֆր.՝ արկածէն առաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

Ընկերութեան Դրամատունը.—ՆՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԳԱ Ընդհ. Գործակալ,—ԵՄԻ. ՎՕԿԼ

Ղալաթիա, Օսմ. Պանքային դէմը, Ինայէթ Խան, թիւ 7, 8, 9։

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ուղղակի երկաթուղիներ Գերմանիոյ, Ամերիկայի և Ասիոյ դէմ

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս
Իվէրնիա	18900	Սիլվանիա	5598
Սաքսոնիա	18900	Փանսիլվանիա	4841
Լուքանիա	12952	Վէրլա	3229
Թամբանիա	12950	Բավլա	2945
Սուլթանիա	8845	Թիրիա	2936
Ումպրիա	8128	Սիբերիա	2935
Էթրուրիա	8120	Սամարիա	2353
Սէրվիա	7392	Գլէբրօ	2181
Ուրմանիա	7269	Նէրպուրկ	1614

Դիմել առ ՃՈՒԼԻ և ՍԻՔԷՐ
Joly et Seager
Մէյմանէթլի խան, թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Թարա Մուսթաֆա փողոց։ 255

ՄՈՍ

ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբոլ, Գլասգով, Մանչեսթրի և Սիւ Յորքի Քանոնը չանցնող

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս
Բոմպէյ	3000	Թէքսա	2500
Անգլիա	3000	Նէբրաքա	2400
Թէլոսը	3000	Օսմանիա	2250
Քանատուս	3000	Թէլտա	2250
Տարսա	3000	Մէքքէնա	3000
Օսմանլի	3000	Դաքոթա	1500
Մայրօնիս	2500	Գրլէնա	1500

Դիմել առ Ֆ. Վ. ՎԻՔՕԼ և ԸՆԿ
Ուէթմոր խան
ՃԷՄՍ ՍՄՈ Ի. ԸՆԿ.
194 31, *Ճէյմս Սթրիթ Լիվրբուլ*

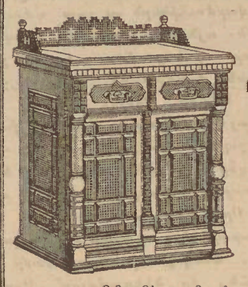

ՆԻՈՒ ՀՈՄ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԻԱԿ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆ

Որ կը մրգի միւս բոլոր կարի մեքենաներուն ՓԱՐԶՈՒԹԵԱՄԲ
ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԵԱՄԲ
ԱՐԱԳՈՒԹԵԱՄԲ
ԹԵԹԵՒՈՒԹԵԱՄԲ
ԱԺԱՆԸ ԴԵԱՄԲ

Թուրքիոյ համար միակ Ներկայացուցիչ
ՈՐԴԻՆ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ Կ ՄԻԱՆԵԱՆ
Կեդրանատեղին, Կ. Պոլիս, Պանչէ Գարու, Հասիտիէ փողոց, Թիւ 7

Գնողներու համար վճարման եւ ամէն տեսակ դիւրութիւններ 575

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԸ

HUNYADI JANOS

Անմիջական, ապահով եւ դիւրին կերպով կ'ազդէ Տիեզերահռչակ համբաւ

ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԸՆ

Պահանջելու է հետեւեալ անունը պարունակող պիտակով օիբեր

ANDREAS SAXLEHNER

Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառներուն և դեղագործներուն քով։ 387

ԹԻ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան գրամագլուխը 31 դեկ. 1898ին
162, 924, 140 ֆունտ

Ստացեալ նվիրատ, ապահովագրութիւններ և նոր՝ 31 դեկտեմբեր 1898ին
29, 765, 473 ֆունտ

Ընկերութեան հաստատութեան թուականէն՝ այսինքն 1848է ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարումներ, կենսատու թոշակ, եւն.
362, 858, 507 ֆունտ

1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 բոլիսներ տուած է որոնք 58,680,000 քուռոնի դրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Պ. Պ. ԷՏՈՒԷՐՍ ԵՒ ՈՐԴԻ, Պոլիս, Մէյտանճըգ փողոց, Ալաէմմի խան։

Միջնորդներուն լաւ վարձատրութիւն սլիտի ըլլայ։

ԴԺՈՒԱՐԱՇՆԱԶՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ԿՈՒՐԹԻՒ ԻԶՈՒԱԾՔԸ

Եթէ չդարմանուին, վտանգաւոր են, մինչեւ իսկ խեղդամահ կը պատճառեն։ Կանոնաւոր շնչառութիւն չընողը, ծանր բեռան մը տակ կը ճնշուի, շնչափողերը կը խժլտան, և կուրծքը չի կրնար հանգիստ ընել։ Դարմանին համար բժիշկներ մտահոգ էին և գիտութիւնը գտաւ ԷՍԲԻԹի ՍԻԿԱՒԷԹՆ ու ՓՈՇԻՆ, որք հիմնապէս կը բուժեն, կուրծքի իշուածքը, հազն և շնչառական հիւանդութիւնները։ Բժիշկներ կը յանձնարարեն այս դեղը։ Բարիզի և եւրոպական ուրիշ հիւանդանոցներու մէջ միմիայն ԷՍԲԻԹ կը գործածեն այս հիւանդութեանց համար։ Կը ծախուի Բարիզ Սէն Լազար փողոց թիւ 20 և մայրաքաղաքիս ու գաւառներու դեղարաններուն մէջ։ 497 52—52

ԼԱ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Առաջին առանձնաշնորհեալ Ապահովագրական Ընկերութիւն

ՌՈՒՍԱՇՈՒՔ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կարասի, անշարժ ստացուածք, վաճառք, եւն. մայրաքաղաքին և գաւառներուն մէջ։

Լաւ պայմաններ.—Շահաւոր ապահովագիներ։

ԿԵԱՆՔԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ կեանք, խառն, որոշեալ ժամանակ, տղոյ օժիտ և ծերութեան համար հասոյթ։ Անկախ թարիֆա մը անձնապանութեան, մենամարտի և ճամբորդութեան համար։

ԱՐԿԱՆԵՐՈՒ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխատութեան ժամանակ եղած դժբաղդութեանց դէմ։ Ապահովագրութիւն ճամբորդներու համար, առնուած ապահովագինները ետ տրուելով կամ առանց ետ տրուելու։

ԱԶԱՏ ՊԱՇՄԱՆՆԵՐ

Առաջին կարգի երաշխաւորութիւններ խիստ մեծ Ընկերութեանց կրկին կրկին ապահովագրութեամբ։

Ընդհանուր գործակալութիւն բոլոր դակ Արեւելքի համար (Թուրքիա, Յունաստան, Եգիպտոս, Սուրիա)։

Ֆ. Պ ՔԱՍԱՐԼԷԹՕ

Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, Գալֆէնեան խան, թիւ 6-9

Գլխաւոր գործակալութիւն,—Կ. Պոլիս, Սատրգիէ խան, Պահէճ Գարու։

Ընկերութեան դրամատունն է

ՖՐԵՏԻ ԼԻՕՆԷ 599

ՔԻՆՔԻՆԱ ՎԻՔԹՈՐԻԱ

QUINQUINA VICTORIA

ԱՆՆՄԱՆ ԱԽՈՐԺԱՐԲԵՐ ԴԵՂ.

ԶՕՐՍ.ԻՍՈՐ ԿՈՐՈՎԻԶ

Ամենամեծ առաւելութիւններ ունի միւսներուն մի՛նչեւ այսօր հրապարակ հանուած բոլոր քինինաներուն վրայ։

Սեփականութիւն
Իտալական եւ Ֆրանսական Ընկերութիւնոց
ՆԷՕԳԵՒԻ-ԲԱՐԻԶ

Անանուն ընկերութիւն 1,600,000 ֆր. դրամագլխով

Պոլսոյ մէջ վաճառողներ
Ա. Նեակիսս — Պոլիս
Ս. Ֆրանկոմի, Բասամ տ'էօրօր — Բերա
Տ. Ամիտտրիտէս, մամասատան փողոց, Ղալաթիա
Ժ. Կարին, Գէօրբիւ Պաշի — Օրթաքէօյ, Պոսֆոր.

Գործակալ արեւելքի համար.—ՄԻՇԵԼ ՄԱՎՐՈՖՈՐՏԱԹՔ ԵՒ ԸՆԿ.
Ղալաթիա, Քէօչէ օղլու Խան

Կը գտնուի նաև բոլոր առաջնակարգ դեղարաններու մէջ։ 14—24

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852Ի

Տ՝ Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ՍՒ ՈՐԴԻ

ԱՍԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանցի գարեջրատան վրայի յարկը, ճիւղ Զրպուխեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները մէկ անգամէն կը լեցնեն. ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, Նաւրբ, ճաշակաւոր և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յարև նման բնականի, դէմի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թմբեցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ ոգեցներու միջոցաւ, առանց ցաւի առանձնահատութիւն։

Ճ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաև ամէն օր (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

Մանոթ —Պոլսոյ կողմը մասնաճիւղ ԶՈՒՆԻՆԻՆ !! 197

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒԹԵՆԱՒԱԾ

Ընդդէմ Հրլի, Կ. Պոլսոյ և Օսթասոյի

Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս	Անուանք	Թօնս
Ապպանս	1069	Գոմս	1497	Կոզզ	1011	Մալմս	724	Բոզարիս	189
Այէրթօ	3607	Գոնկս	2906	Կրօսնս	1695	Մարէնկս	2273	Մաքֆս	1113
Անսէլս	1541	Գոբոս	895	Հիրս	775	Մարդէլլս	3709	Ցիրիս	1735
Արիսզզ	2377	Տիտս	4311	Հիտալիս	1581	Միրաստս	3557	Սիլվիս	1193
Պասսանս	1822	Տօսինս	937	Հինաու	3720	Միլս	1057	Մրէրս	1200
Գօրտինս	1264	Տուրս	2383	Հորաղիս	3600	Մանդէպէլլս	1735	Քասսս	1328
Գրավս	1076	Տրաքս	1713	Հումպէրտ	595	Մուրիլլս	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրիլնս	841	Տինսմս	504	Իսկս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Գրֆֆիալս	4431	Էպպս	2464	Իտանս	5540	Օհիս	4100	Թօլէտս	1470
Դէլլրս	1671	Էլտօրատս	1520	Ցիւնս	1080	Ինքարիս	4036	Թորքիտս	487
Գալիբսս	1337	Էրազս	1841	Բէլսս	1053	Օրլանս	1535	Ուրպինս	2429
Գամէս	1244	Տիտս	954	Բօլրինս	2307	Բալէրմս	1637	Զասրս	1914
Գազս	1094	Տինլանս	1828	Բօսիս	1700	Բօլս	510	Զօլս	1289
Զիրակս	2729	Ցիմինկս	849	Լէս	1053	Ռիալթս	2229	Զօլթուրնս	2396
Սիսէրս	1834	Ֆրանչիսքս	4582	Լէբանս	2272	Ռինալտս	1663	Եէտս	1850
Գլիս	2697	Գալիէս	3060	Լիվրնս	1643	Բոլլս	1613	Զէրս	1200
Գօլորատս	4235	Կիրաս	1243	Լօրէնցս	3191	Բոմէս	1789		

Քօճկս չոգենաւը, նաւապետ Ճոնս, ընդհանուր վաճառքով Հրլէն հոս հասած է։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ՐԻԶՕ
Թիւ 23—24, Գիւլիւք Միւլէք խան, Ղալաթիա 377

ՖՐԵՏ. ԼԷՔԼԱՑ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Ճրթնուիլ Գլ. Բանկ. ընդունում

Նուանք	Թօնս	Նուանք	Թօնս
Վիրգոսիան	10500	Ցլավիան	3500
Ռամնեան	10500	Եշիբշին	3500
Գէսորիան	10500	Գրժ.ին	3000
Լանքասդրիան	9000	Այէշլին	2500
Ցիլատէլֆիա	9000	Գրապան	3500
Գօլօմպիան	8000	Ամէնիան	2500
Ճորճիան	8000	Ամտալուզիան	2500
Գոսրմնիան	8000	Ալզաշին	2500
Ցիրմինիան	8000	Լէսպիան	2000
Ցալէրնիան	3700	Մինսօ	800
Վավսնիան	3700	Օրոզոս	800
Ցլամինիան	3700	Լիսպոն	500
Ցապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կը խնդրուի ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ նաւթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրահանգը տրկել չոգենաւին ծանուցումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԼԷՅՎԱՐ ԼԱՅՈՆԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ
600 Հին տեղը մաքսատան

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք

Դ. 10 28 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Գ. 11 24 Իզմիր, Բիրէ, Ալեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հեղեղումներ լով Ալեքսանդրիա, Բերա-Սուեզ, Սուֆա, Պիրուտ եւ Քոսէ).
Ե 12 25 Օտէսա ժամը 6ին միջօրէէն առաջ։
Ե 12 25 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսուն. Օրեր կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Բաթում ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Օւբ 13 26 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։ 591

ՇՈՒԹԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ

ՍԳԱՍՈՒԱՆԱՅ ՇՈՒԹԵՆԱՒԻՐ

Հոկտ. 22ին Առմինի, Գաթուսէն։
» 23ին Միսկրեի, Մարսիլիոյն։

ԾԽԿՆԱՒՈՐՆԵՐ

Հոկտ. 23ին Առմինի, Մարսիլիա։
» 23ին Միսկրեի, Սիւ Յորք։

Տոմսեր ուղղակի Բաթումի համար։
Առաջին կարգի 245 ֆրանք. Երկրորդ 175 ֆրանք. Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին Թօք Հանէ Գարու վրայ։ 516 Թ. ՌԸՔՈՒԼ

Արտօնատէր ՁԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

—)(106)(—

ԹԷՈՏՈՐ ՈՒԱԴ—ՏԷՆԹԸՆ

ՕԼՈՒԻՆ

ԺԳ.

ՍՆՈՒՎՏՈՆԻ ԿԱՀԱՐԴԱՆԵՐԸ

2.

—Գուշակ-ուրուականն է որ չատ կը վախնայ, ըսաւ Վայտին ժպտելով հայելիին մէջ, մինչեւ որ իր դէմքը ծիրանի շրթունքներու և մարգարտափայլ ակռաներու շար շողշողում մը թուեցաւ։ Եւ սակայն, ոչ ուրուականներ կան, ոչ ալ ոգիներ։

Հայելիին վերեւը խնամով քանդակուած ծաղիկներու մէջտեղ հրեշտակի մը պատկերը կար, որ նուագագործի մը յունած էր ձեռքը։

—Տես, տես, ըսաւ Սինֆիին։ Զի գիտեր առաջ թէ հրեշտակները սաղ կը զարնեն։ Կը զարմանամ թէ կրնան վեր դէպի ամպերը քաշել կենդանի ոգի մը, ճիշդ ինչպէս իմ սաղս կրնայ բերել զայն Սնոմտոնի վրայ։

Գիշեր բարի ըսի անոնց ու դրան առջեւ Բանուէլին միացայ։

Նրբանցքէն իր սենեակը կառաջնորդէի զանի, երբ դուռը նորէն բացուեցաւ և Սինֆիին գլուխն երեւցաւ, փայլուն աւելի քան երբեք։

—Սեղայը, ըսաւ, երբ դրան մօտենայ նորէն. բառ մը կուզեմ ըսել ականջդի վար. և գլուխս քաշեց դէպի դուռը և ըսաւ ցած ձայնով. ոչ մէկուն բան մը մի ըսեր՝ Ռաքթոնի եկեղեցիին տակ գտնուած գոհարաբաղդ այն խաչին վրայով։ Ծարմար ատենէն վար պիտի իջնենք հոն. մէկուն բան մի՛ ըսեր։

—Բայց դուք չէք վախնար ձեր հօրմէն, մրմնջեցի իբր պատասխան։

—Ոչ, ոչ, ըսաւ, շրթունքն այնքան մօտեցնելով երեսիս որ կը զգայի իր լունջը ականջիս մէջ։ Ոչ թէ հօրմէս այլ Վայտինն է որ կը վախնամ։

Հազիւ թէ երկու եարտայի չափ հեռացած էի սենեկին դուռնէն, երբ լսեցի երկու քոյրերուն ձայնը, որոնք բարձրաձայն կը վիճաբանէին։ Ականջիս հասաւ Սինֆիին բացագանչութիւնը։ «Զպիտիքսեմ հիմա քեզի ինչ որ ըսի անոր. մեր երկուքին միջեւ բան մը՛ն էր։»

—Նորէն սկսան, ըսաւ Բանուէլ, գլուխը ծռելով և բթամատովը դուռը ցոյց տալով։ Այս երկու աղջիկներս միշտ կը կռուին իրարու հետ. և միշտ միւսնոյն բանին համար կը կռուին։ Կիներն ու ճնճղուկները, կ'ըսեն, պէտք է որ երգեն ու կռուին։

—Ի՞նչ է իրենց կռուին նիւթը, Բանուէլ, հարցուցի.

—Նի՞թը։ Դուք էք, հարկաւ։ Երբ կիները կը կռուին, կրնաք միշտ ապահով ըլլալ թէ այր մարդու մը վրայ է իրենց կռիւը։

Նոյն միջոցին իր ննջասենեակը մտած էինք. գնաց նստաւ անկողնին վրայ և առանց չուրջը նայելու սկսաւ կօշիկներուն կապերը քակել։ Ցաւախ սիրդրնիրը դիտած էի որ Բանուէլ, որ լուրջ եղած ատենը Վայտինի պէս լռասէր էր, և դէմքով ալ անոր կը նմանէր, չուկայի մարդու զուարթութիւն մը ստացած ատենը Սինֆիին չափ անկեղծ ու թուլբերան կ'ըլլար, և ինչ որ աւելի անմեկնելի էր, կը նմանէր նոյնքան աւելի Սինֆիին որքան առաջ Վայտինին նմանած էր։

—Ի՞նչպէս կրնամ իրենց կռիւներուն առարկան ըլլալ, ըսի, բաւական անուշադրութեամբ, վասն զի առջի բերան հազիւ թէ լսած էի իր ըսածները։

—Ի՞նչպէս։ Այր մը չե՞ս դուն։

—Անտարակոյս, Բանուէլ, այր մը եմ ես։

—Երբ կիները կը կռուին, միշտ այր մարդու մը վրայօք է կռիւնին։ բայց ինձ նայէր պարոն Օլուին. յանցանքը բնաւ Սինֆիինը չէ. այլ Վայտինը, ըսաւ, քաշելով իր բաճկոնակը ու նետելով զայն սենեկին մէկ ծայրը դրուած աթոռի մը վրայ։

Հետեւեալ առտուն նախաճաշէն յետոյ, որոշուեցաւ որ Բանուէլն ու Վայտին պիտի երթային իրենց տեղը՝ տեսնելու համար որ ամէն բան կարգին էր, իսկ Սինֆիին ու ես ամարանոցը պիտի մնայինք։ Հեռուէն դիտեցի որ Վայտին ուշացած էր իր հօրը ետեւէն՝ Դէպքերի Բրբիկի ճամբուն վրայ։ Տեսայ որ բարկութեան մութ ստուերը մը անցաւ Սինֆիին դէմքին վրայէն, և անմիջապէս հասկցայ ատոր պատճառը։ Բանուէլի աղջիկը զրօսաշրջիկի մը մօտեցած էր ըսելով «Տէր, աղքատ ծիրսիին կէս շիլինոց մը տուէք ձեր բախտը նայելու համար։»

Ամարանոցը կը հրճուեցնէր Սինֆիին։ Մեծ վակօի մը կը նմանի, կ'ըսէր, միայն թէ ալ աւելի անդորրաւէտ է։

Ամբողջ նոյն առաւօտը ու կէս օրէն ետքը, ու յաջորդ երկու օրերը հոն անցուցինք։ Սառգիւ կը թուէր ինձ թէ պարդապէս իր ներկայութիւնը անհուն սփոփանք մը՛ն էր յիշողութեան՝ կենդանացնելու համար իր միակ պատկերը։

—Ի՞նչ օգուտ ունի Ուիլիին վրայով միշտ խօսակցիլը, ըսաւ Սինֆիին օր մը ինձի։ Ինչի տակնուվրայ ընելէն զատ բանի մը օգուտ չունի։ Երբեմն չատ կը վախցնես զիս, վասն զի աչքերդ տխուր նայուածք մը կ'ունենան կոր պրն. տ'Առսիի աչքերուն պէս. և միշտ յուզում կայ անոնց մէջ։

Համոզեցի Սինֆիին որ ինձի հետամնայ, մինչդեռ Բանուէլն ու Վայտին Զէսթէր պիտի ըլլային որսվհետեւ կրնար թէ սփոփիլ զիս և թէ զրօսցնել։

3.

Անոնք որ կրնային ենթադրել թէ Սինֆի Լէվզլի դատարարակութեան թերին մեր համակրութեան դէմ արգելք մը պէտի ըլլար, շատ քիչ կամ ոչինչ կը ճանչնան ճշմարիտ տխրութենէն, մարդկային սրտէն, ինչպէս նաև վշտահար հոգիէն որ մաքդուն և իր պայմանագրութեանց վրայ կը հայի անտանելի տառապանքի մը լոյսին մէջէն։

Սկսայ հիմա կարդալ և ուսումնասիրել որքան և նկատել։ Բայց այ՛նքան խորասուզուած էի Ֆէնէլա Սթանլիի և Թոմնական աւելորդապաշտութեանց դէմ իմ պայքարիս մէջ, որ միակ նիւթը որ կը բերնար զուարթացնել միտքս՝ ժառանգական ազդեցութեան խնդիրն էր, սերունդի փոխանցման զօրութիւնը։ Թէպէտ Սինֆիին ոչ կարդալ գիտէր և ոչ գրել, կը սիրէր քովս նստել և գգուելով իր փարաւոնը, դիտել ինձ կարդացած կամ գրած ատենս։ Ցօյնանապէս խորհրդաւոր բան մը կ'երեւար աչքին գրելը. շատ աւելի նշանաւոր ձիրք մը քան նկարչութեան ձիրքը։ Գալով ընթերցման, վստահ չեմ թէ հեգնոտ Վայտին բոլորովին սխալ էր, երբ կ'ըսէր թէ Սինֆիին կը տատանայ որ գիրքերը կրնային խօսիլ ձիրքերուն և կենդանուն պէս։ Եւ ոչ թէ բառ մը կ'ուզէր խօսիլ Սինֆիին, այլ միայն երբ ատեն ատեն գլուխը վար ծռէր բաներ մը թող տալու կամ թեւերը թօթուելու հակակէտ ըլլար։ Եւ երբ վերջապէս Սինֆիին ու փարաւոնը յոգնեցին երկարատեւ լռութենէ, Սինֆիին կը սկսէր զուարթափառ հեգնութեան չեշտով մը մրմնջել աքլորին, լուռ, լուռ, փարաւոնն։ Այնքան հպարտ է ան որ խեղճ աղջկան մը հետ չխօսիր։

Անտարակոյս խիստ մեծ հետաքրքրութիւն տիրած էր ամարանոցին մէջ անցուցած կեանքիս վրայով, ոչ միայն Գէպել Գրբիկի պանդոկին այցելուներուն, այլ և կապիտէի բնակիչներուն մէջ, և չարաթթերթերը չատ անգամ լոյս կը տեսնէին իմ մասիս յօդուած մը պարունակելով։ Ասոր իբր հետեւանք՝ լոնտոնեան թերթերէն մին արտատպեց այդ յօդուածները և անոնց վրայ չինեց չատախօս սիւնակներ, որոնք դրականապէս վնասակար հանգամանք մը ունէին։ Թերթի մը մէջ զրպարտութեան համար պիտի կոչեմ լոնտոնի երգիծագիրը, յօդուած մը երեւցաւ որ մէկը կորած և ինձի ղրկած էր։ Յօդուածին ամբողջութիւնը սա էր.

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ ԽԱՆՃԱՆ

(Շարունակելի)